

Jaarverslag

Schooljaar 2018-2019

Voorwoord en samenvatting

Voor u ligt het jaarverslag over schooljaar 2018/2019 van het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL). In dit jaarverslag rapporteren zij over de resultaten op het gebied van leerplicht, kwalificatieplicht en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten (RMC-functie). Het regionaal uitvoeren van deze taken heeft vele voordelen, zoals eenduidig beleid, hogere kwaliteit, efficiency, schaalvoordelen en makkelijk samenwerken met andere regionaal georganiseerde partners zoals scholen.

Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs en moeten de kans krijgen zich te ontwikkelen om een positieve basis te leggen voor hun toekomst. Door zich te ontplooiën en onderwijs te volgen, worden zij toegerust om deel te nemen aan de samenleving en vergroten zij de kans op een arbeidsplek die aansluit bij hun talenten en interesses.

Medewerkers van het RBL zetten zich elke dag met hart en ziel in om schoolverzuim en thuiszitten tegen te gaan, schooluitval te voorkomen en jongeren te begeleiden naar een positieve, zelfstandige toekomst. Dit doen zij samen met jongeren, ouders, onderwijs, jeugdhulp en andere relevante partijen. Hierin is maatwerk essentieel. Elke jongere heeft zijn of haar eigen verhaal. De oplossing die voor de ene jongere passend is, is dat niet altijd voor de ander. Natuurlijk is het RBL bij het behalen van deze doelen afhankelijk van de jongere zelf, ouders en netwerkpartners.

Het RBL is constant in ontwikkeling. Zo is in het vorig schooljaar gestart met het voeren van procesregie in situaties waar kinderen langdurig niet naar school gaan. In gevallen waar stagnatie optreedt en er geen andere regiehouder is, kan het RBL regie over het proces voeren. Wat zeker helpt bij die regievoering is dat 'het veld' helder in kaart is. Mede hierom heeft het RBL afgelopen jaar [een digitale sociale kaart](#) ontwikkeld.

Daarnaast heeft het RBL het afgelopen jaar extra ingezet op het bereiken van voortijdig schoolverlaters, met name door middel van huisbezoeken. Tot slot heeft het RBL sinds januari 2019 de nieuwe wettelijke taak om jongeren vanuit het Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs te volgen tot hun 23^e nadat zij uitstromen van school. U ziet dat het RBL continu werkt aan ontwikkeling en verbetering, met als doel steeds meer jongeren uit onze regio een goede toekomst te bieden. Ik ben daar blij mee.

In dit jaarverslag geeft het RBL inzicht in de belangrijkste cijfers en trends op het gebied van schoolverzuim, thuiszitten en voortijdig schoolverlaten in uw gemeenten. Het RBL heeft flink meer voortijdig schoolverlaters bereikt en het aantal leerplichtontheffingen neemt af. Aan de andere kant neemt de verzuimrecidive na een jaar van daling helaas weer toe. In het jaarverslag vindt u de duiding bij deze en andere ontwikkelingen en de voornemens en acties die het RBL eraan koppelt.

Ik ga ervan uit dat dit jaarverslag u een goed inzicht geeft in de activiteiten van het RBL en de resultaten die zij bereikt hebben.

Fred van Trigt
Lid Dagelijks Bestuur Holland Rijnland
Portefeuillehouder voor het Regionaal Bureau Leerplicht

Inhoud

Doelstelling 1 - Wij dragen bij aan het terugdringen van de verzuimrecidive (= terugkerend ongeoorloofd schoolverzuim).....	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Meer verzuim gemeld in de regio	5
1.3 Verzuimrecidive stijgt iets, met name op het MBO.....	7
1.4 Verzuim van minderjarigen	8
1.4.1 Basisonderwijs en Speciaal (basis) onderwijs melden zeer beperkt.....	8
1.4.2 Voortgezet (speciaal) onderwijs: steeds meer achterliggende problemen.....	9
1.4.3 MBO (18-min): meer meldingen, relatief weinig handhaven	10
1.5 Verzuim van meerderjarigen: naar een risicogerichte aanpak	11
1.5.1 Experimenteren met huisbezoeken bij 18-plus verzuim	12
1.5.2 Pilot Storm Buysingstraat van start (onder leiding van mboRijnland)	12
Doelstelling 2 - Wij dragen bij aan het terugdringen van thuiszitten.....	13
2.1 'Thuiszitters' óf 'Kinderen die langdurig niet naar school gaan'	13
2.2 Ruim 550 kinderen in RBL-regio gaan langdurig niet naar school	13
2.3 Aantal officiële thuiszitters stijgt door méér absoluut verzuim	17
2.3.1 Absoluut verzuim na geen, primair of voortgezet (speciaal) onderwijs neemt licht toe.....	18
2.3.2 Verklaarbare stijging absoluut verzuim voormalig MBO-studenten.....	20
2.4 RBL verwerkt meer absoluut verzuim en leidt vaker terug naar school	21
2.5 Minder vrijstellingen <i>op basis van psychische en lichamelijke gronden</i>	23
Doelstelling 3 - Wij dragen bij aan het tegengaan van voortijdig schoolverlaten	24
3.1 Inleiding: RBL rapporteert in dit jaarverslag op eigen inzet	24
3.2 RBL bereikt flink meer nieuwe vsv'ers.....	25
3.3 Aandacht voor eerder uitgevallen jongeren (oud-vsv).....	26
3.3.1 Het RBL bereikt meer oud-vsv'ers.....	27
3.3.2 Het RBL neemt iets meer jongeren in begeleiding	27
3.3.3. Aantal vsv'ers zonder werk daalt in vrijwel elke gemeente	29
3.4 RBL gaat aan de slag met 'Jongeren in een kwetsbare positie'	30

Inleiding: waar staat het RBL voor?

Alle kinderen in Nederland hebben recht op onderwijs. Door het volgen van onderwijs kunnen jeugdigen zich ontplooien en ontwikkelen. Door het behalen van een startkwalificatie voldoen zij aan het minimale niveau dat nodig is om een goede kans te maken op de arbeidsmarkt en mee te doen in de samenleving. De missie van het RBL is het waarborgen van het recht op onderwijs van 5- tot 23-jarigen. Onze primaire inzet is dat *alle jongeren tussen de 5 en 23 jaar die daartoe in staat zijn, onderwijs volgen tot zij een startkwalificatie hebben behaald*. Wanneer dat op geen enkele manier haalbaar is, helpen we jongeren op andere manieren vooruit – richting werk, zorg of dagbesteding. Wanneer het recht op onderwijs in het gedrang komt, heeft het RBL bovendien een belangrijke signaalfunctie richting scholen en andere partners.

De juridische kaders waarbinnen het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland (RBL) opereert zijn de Leerplichtwet (voor minderjarigen) en de RMC-wetgeving (voor meerderjarigen):

Leerplichtwet

Alle kinderen in de leeftijd van 5 tot en met 15 jaar die in Nederland wonen, zijn leerplichtig. Zij moeten ingeschreven zijn op een school en onderwijs volgen op de school waar ze staan ingeschreven. De leerplicht duurt tot en met het einde van het schooljaar waarin het kind 16 jaar wordt. Met de kwalificatieplicht wordt de leerplicht verlengd tot de dag dat de leerling een startkwalificatie heeft gehaald, of tot de dag waarop de leerling 18 jaar wordt. Een startkwalificatie is (minimaal) een vwo-diploma, havo-diploma of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger.

RMC-wetgeving

Naast de leerplichtwet voert het RBL de RMC-functie uit. Deze staat voor 'Regionale Meld- en Coördinatiefunctie' voortijdig schoolverlaten. Het betreft hier jongeren van 18 tot 23 jaar. Doel van de RMC-wetgeving is het scheppen van voorwaarden voor jongeren om de voor hen hoogst haalbare en meest passende onderwijs- en/of arbeidsmarktpositie te bereiken. De RMC-functie omvat drie taken:

- Zorgdragen voor goede registratie van alle jongeren tussen 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie behaald hebben.
- In beeld brengen en begeleiden van jongeren die zijn uitgevallen, gericht op terugleiden naar school, werk of een combinatie daarvan.
- Coördineren en initiëren van samenwerking tussen partijen die te maken hebben met deze jongeren en het onderhouden van dit netwerk.

Leeswijzer

In dit jaarverslag rapporteert het RBL over haar inzet in schooljaar 2018-2019. Het verslag is gestructureerd langs drie doelstellingen. We rapporteren hierbij over onze inzet en geven de belangrijkste trends in de regio en in uw gemeente weer.

1. Wij dragen bij aan het terugdringen van de verzuimrecidive (= terugkerend ongeoorloofd schoolverzuim)
2. Wij dragen bij aan het terugdringen van thuiszitten
3. Wij dragen bij aan het tegengaan van voortijdig schoolverlaten (vsv)

Het RBL kan deze doelstellingen niet alleen realiseren. Individuele gemeenten, scholen, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden dragen deze verantwoordelijk gezamenlijk met het RBL. Vanzelfsprekend spelen ouders en kinderen zelf hier ook een grote rol, evenals JGT's, de GGD en soms de GGZ of andere betrokken jeugdhulp-organisaties.

Doelstelling 1 - Wij dragen bij aan het terugdringen van de verzuimrecidive (= terugkerend ongeoorloofd schoolverzuim)

1.1 Inleiding

Uit onderzoek¹ blijkt dat kinderen die vaak verzuimen van school een grotere kans hebben om uit te vallen. Dat indirecte doel, het voorkomen van schooluitval, is de belangrijkste reden dat het RBL zich inzet voor het terugdringen van ongeoorloofd schoolverzuim. Daarnaast is er een direct doel: het tegengaan van schoolverzuim is op zichzelf een wettelijke taak van het RBL.

De eerste verantwoordelijkheid voor het aanpakken van verzuim ligt bij de school. Pas als een leerling vaker ongeoorloofd verzuimt (minimaal 16 uur in vier weken) kan het RBL aan zet zijn. De school meldt het verzuim en geeft daarbij aan of actie gewenst is. Via DUO komt de melding bij het RBL binnen. Het RBL stemt af met school en gaat met de leerling en zijn ouder(s)/ verzorgers in gesprek om de reden van het verzuim te bepalen. Verzuim kan namelijk een signaal zijn van achterliggende problematiek. In alle gevallen gaat het RBL samen met de leerling, zijn ouders/verzorgers en eventueel andere instanties op zoek naar een oplossing.

In het gesprek met de jongere en ouder/verzorger(s) gaan onze consulenten ten eerste altijd na of het verzuim verwijtbaar is. Dit is niet altijd het geval. Wanneer het verzuim verwijtbaar is, maakt het RBL soms alleen afspraken om het verzuim te stoppen. Vaak is een officiële waarschuwing op zijn plaats. Wij wijzen jongeren er dan op dat nogmaals verzuimen zou kunnen leiden tot een Halt-verwijzing of Proces Verbaal. Wanneer het verzuim continueert, kan handhaven passend zijn. Het RBL handhaaft alleen bij het vermoeden dat dit een positief effect heeft op de jongere of zijn ouders. Waar zorg voorliggend is, heeft handhaven bijvoorbeeld weinig zin.

Het RBL volgt altijd de voortgang zodat de leerling zo snel mogelijk weer volledig meedraait op school.

Beste mevr. Coster-Kousemaker (=consulent leerplicht)

Bij onze kennismaking was ons vertrouwen in het systeem niet groot, door de gebeurtenissen die geleid hebben tot ons contact. Wij hebben het gevoel dat onze situatie door jou objectief benaderd en beoordeeld is. Door jouw aanpak is een dreigende conflictsituatie veranderd in een constructief overleg. Je bent zeer oplossingsgericht zonder daarbij nadrukkelijk op de voorgrond te treden. Toch heb je de regie strak in handen en lijkt je de situatie uitstekend te “lezen”. Wij vinden je een prettige persoonlijkheid die ons in zeer korte tijd het gevoel heeft gegeven dat wij in goede handen zijn. Dit is voor ons belangrijk omdat onze zoon een vorm van autisme heeft. Als men daar niet bekend is kan dit snel leiden tot onbegrip. Wij kunnen in jouw aanpak van onze situatie niet zeggen waar het beter zou kunnen. Ons gevoel is dan ook dat het echt om de leerling gaat. Dat hebben wij in het verleden wel eens anders ervaren. Dank je wel hiervoor,

Met vriendelijke groet,

Familie T.

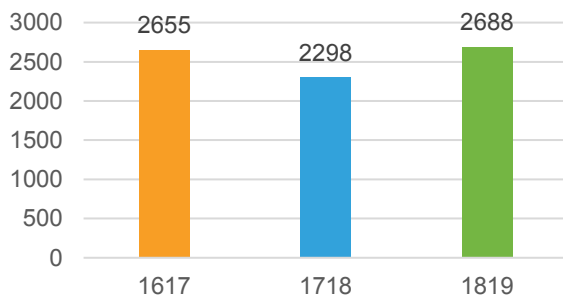
¹ Hartkamp, J. P. (2005). Monitor voortijdig schoolverlaten Rotterdam 2005: 4e - metingschooljaar 2003/2004. Amsterdam: Desan Research Solutions.

1.2 Meer verzuim gemeld in de regio

Voorgaand schooljaar zijn bij het RBL bijna 2700 unieke leerlingen één of meerdere keren gemeld vanwege ongeoorloofd schoolverzuim. Dat is een toename van bijna 400 leerlingen. Met deze stijging is het totaal aantal voor verzuim gemelde leerlingen in de regio weer terug op het niveau van schooljaar 2016/2017. Zowel in het VO als in het MBO is het aantal verzuimmeldingen opgelopen.

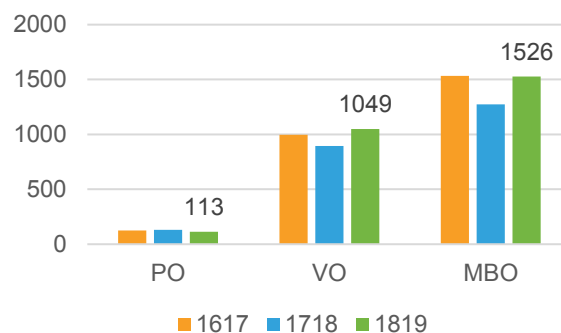
Meer kinderen en jongeren gemeld voor schoolverzuim

Aantal personen dat 1 of meerdere keren werd gemeld

Stijging zowel op VO als MBO

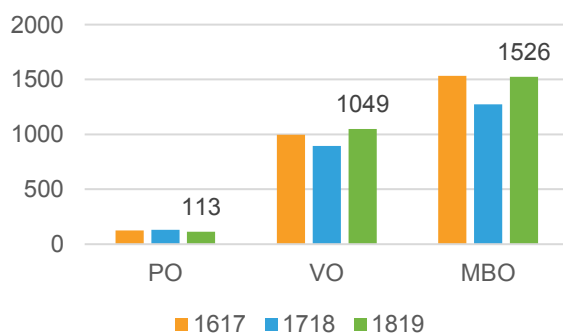
Aantal jongeren dat 1 of meerdere keren werd gemeld, per schooltype

Bij iets minder dan de helft van de gemelde leerlingen wordt het verzuim ook daadwerkelijk geconstateerd door het RBL. In het Primair- en Voortgezet Onderwijs (PO en VO) wordt bijna 70% van de verzuimmeldingen als ongeoorloofd geconstateerd door het RBL in een gesprek met de jongere (en ouders). In het MBO ligt dit percentage met ruim 30% een stuk lager.

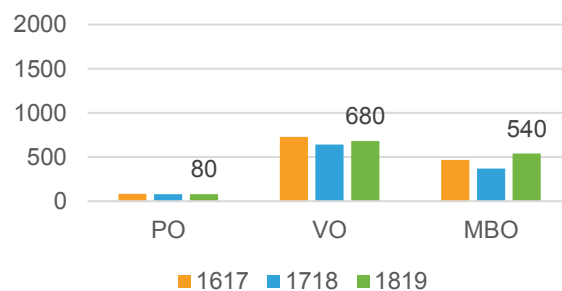
Lang niet al het gemelde verzuim...

Aantal jongeren dat 1 of meerdere keren werd gemeld, per schooltype

...wordt ook 'geconstateerd' door het RBL

Aantal eerste verzuimmeldingen waar verzuim is geconstateerd...

Hier spelen de volgende oorzaken:

1. Een groot deel van de verzuimmeldingen neemt het RBL 'voor kennisgeving' aan, met name op het MBO. Dat betekent dat jongeren (en ouders) niet worden uitgenodigd voor een gesprek. Oorzaken hiervoor kunnen zijn:
 - Scholen geven bij het melden van verzuim aan dat actie door het RBL niet nodig of niet passend is. Zij melden bij het RBL omdat dat wettelijk verplicht is (18-), of omdat dit in bovenregionale afspraken met MBO's is vastgelegd (18-plus). Vaak hebben zij zelf goede afspraken met de jongere gemaakt om het verzuim te stoppen, of zien ze in het verzuim geen risico voor uitval. Een gesprek met het RBL heeft dan weinig toegevoegde waarde.
 - De 'kwaliteit' van de verzuimmelding is dusdanig, dat het RBL de melding niet kan oppakken. MBO's hebben soms onvoldoende ondernomen om het verzuim te stoppen. Dan is er nog geen gesprek geweest met de student. Soms ontbreekt het verzuimoverzicht, waardoor het RBL over onvoldoende informatie beschikt om in gesprek te gaan. Vanzelfsprekend geven wij dit altijd terug aan de melder. Die kan dan overwegen alsnog een goede melding te doen.
 - Wanneer meerderjarige studenten na een gesprek met het RBL opnieuw werden gemeld, werd deze 'herhaalmelding' tot voor kort standaard 'voor kennisgeving aangenomen'. Het idee daarachter was dat een nieuw gesprek een herhaling van zetten zou zijn en weinig toegevoegde waarde zou hebben. Bij 18-plus heeft het RBL immers geen 'stok om mee te slaan'. Vanaf dit schooljaar is dit niet langer het geval. Immers juist herhalend verzuim kan wijzen op risico op uitval. De consulent beoordeelt vanaf nu zelf of een nieuw gesprek op zijn plaats is of niet.
2. In andere gevallen wordt wel een gesprek gevoerd met leerling en ouders, maar blijkt dat de melding niet terecht was, bijvoorbeeld omdat het verzuim van de leerling niet verwijtbaar was. Ook in die gevallen 'constateert' het RBL geen ongeoorloofd verzuim.

25 maart 2019

Wolter Knol (consulent Leerplicht): Ha R, ik hoor dat het goed met je gaat op school. Dat vind ik onwijs goed nieuws. Lukt het je om je voor te bereiden op je examen?

R. Het gaat allemaal goed.

18 april 2019

Wolter: Beste R. Ik kreeg het goede nieuws vanuit Halt dat je het met positief resultaat hebt afgerond. Ik ben trots op je. Ik wil je een fijne vakantie wensen en heel veel succes met je examens.

R. Dank u wel meneer, het gaat goed komen!

W. Top!

12 juni 2019

Wolter: Heb je al uitslag van examen R? Groet, W.

R. Ja ik ben geslaagd!

Wolter: Echt?

R. Ja!

Wolter: Fantastisch man! Goed gedaan, ben trots op je! Hele fijne vakantie gewenst

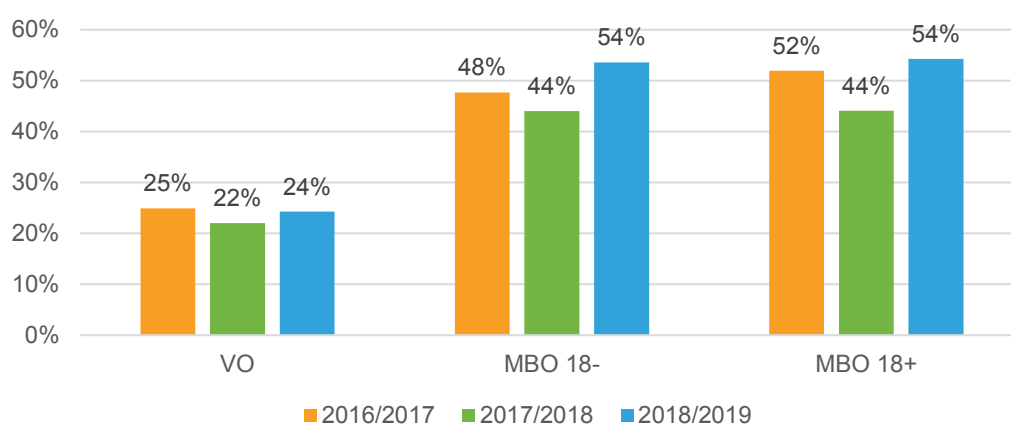
R. Bedankt! En bedankt dat je me toch naar Halt hebt gebracht. Het heeft me echt geholpen!

Wolter. Ja, ik had geen andere keus, maar ben blij dat het goed heeft uitgedaan voor je.

1.3 Verzuimrecidive stijgt iets, met name op het MBO

In de gesprekken met jongeren proberen onze consulenten de oorzaak van het verzuim boven tafel te krijgen en een oplossing te zoeken. Deze gesprekken zijn onze mogelijkheid om het gedrag van de jongere en/of ouders te beïnvloeden. Wat we willen: de naam van de jongere na een eerste gesprek niet nogmaals terugzien in een verzuimmelding. Helaas is de verzuimrecidive het afgelopen schooljaar licht opgelopen. Dat betekent dat er vaker melding van nieuw verzuim gedaan wordt, nadat we de jongeren spraken voor een eerdere verzuimmelding. Vorig jaar was er juist nog een lichte daling van de recidive. Met name in het MBO nam de recidive toe.²

Verzuimrecidive neemt toe Aandeel leerlingen (%) dat opnieuw wordt gemeld na eerdere constatering door RBL

De stijging van de verzuimrecidive is niet eenvoudig te duiden. Wij hebben verdiepende analyses gedaan, bijvoorbeeld naar eventuele verschillen tussen scholen. Deze analyses hebben helaas geen nadere verklaringen voortgebracht: er zijn geen specifieke scholen waar de recidive sterk stijgt. Het is mogelijk dat de stijging die we het afgelopen schooljaar zagen simpelweg een fluctuatie is en er volgend jaar weer een daling volgt.

Opvallend is wel dat de verzuimrecidive bij 18-minners op het MBO even groot is als bij 18-plussers. Immers 18-minners hebben leerplicht en weten dat het RBL kan handhaven wanneer het verzuim niet stopt. Dit verschilt feitelijk niet veel met het VO. Toch is de recidive van leerlingen in het VO vele malen lager. Het is niet eenvoudig om dit verschil te duiden. Een mogelijke verklaring kan zijn dat verzuim op het MBO vaker dan op het VO samenhangt met motivatieproblemen of een verkeerde studiekeuze. Wanneer een opleiding niet passend is, ligt herhaling van het verzuim op de loer. Een andere verklaring kan liggen in wat de school zelf doet om het verzuim te stoppen. Mogelijk dat cultuurverschillen tussen MBO en VO hier een rol spelen.

Als RBL zijn we slechts een kleine schakel in het tegengaan van verzuim. Wij voeren meestal één gesprek met de jongere (en vaak ouders). School heeft veelal een grotere rol. Toch willen wij de impact die wij *kunnen* hebben op het tegengaan van recidive, maximeren. Mede daarom investeren we komend schooljaar in de kwaliteit van onze gespreksvoering. Alle consulenten zullen een driedaagse cursus 'motiverende gespreksvoering voor gevorderden' gaan volgen. Daarnaast zullen we 'best practices' nog actiever gaan uitwisselen. Op deze wijze hopen wij nog meer impact te hebben op het gedrag van jongeren en daarmee een bijdrage te leveren aan het zo laag mogelijk houden van de verzuimrecidive.

In de komende paragrafen wordt meer in detail ingegaan op het type melding en de afdoening van het verzuim, per leeftijdscategorie en schooltype.

² Het aantal verzuimmeldingen en constateringen in het PO is zo laag, dat ontwikkelingen in de verzuimrecidive voor het PO niet statistisch significant zijn

1.4 Verzuim van minderjarigen

Het wettelijk kader voor verzuim bij minderjarigen is anders dan bij meerderjarigen. Dit wettelijk kader biedt het RBL bij minderjarigen zowel een indirect (voorkomen van schooluitval) als een direct doel (tegengaan van verzuim). Bij meerderjarigen is er geen wettelijke verplichting om naar school te gaan. Het tegengaan van verzuim bij 18-plussers heeft dus alleen een indirect doel (voorkomen van schooluitval). Meer hierover in hoofdstuk 3 – ‘voorkomen en terugdringen van voortijdig schoolverlaten’

De verschillen in doelstellingen maken dat ook de aanpak en wijze van afdoening van het schoolverzuim verschilt. Daarbij zijn ook de schooltypen anders: bij verzuim van meerderjarigen gaat het vrijwel altijd om verzuim op het MBO, terwijl verzuim van minderjarigen met name op het VO én MBO plaatsvindt. De partners in de aanpak zijn dus anders. In de volgende paragrafen lichten wij enkele opvallende trends toe als het gaat om verzuim van minderjarigen en meerderjarigen:

Bij minderjarigen onderscheiden we 3 typen verzuim:

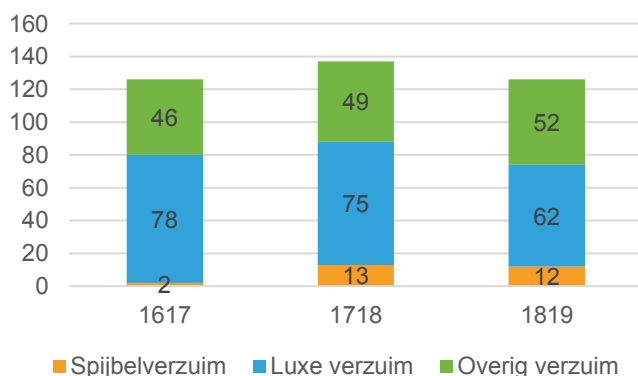
- **Luxe verzuim:** vrij nemen (bijv. op vakantie gaan) buiten de schoolvakantie zonder toestemming van school.
- **Spijbelverzuim:** herhaaldelijk te laat komen of afwezig zijn, waarbij er geen sprake is van achterliggende problematiek. Bij spijbelverzuim tot 60 uur kan als sanctie een Halt-maatregel worden opgelegd
- **Overig verzuim:** verzuim dat niet onder spijbelverzuim en luxe verzuim valt. Dit verzuim hangt vaak samen met achterliggende problemen van de leerling. Zo kan een leerling regelmatig verzuimen omdat hij of zij binnen het gezin zorgtaken op zich neemt waardoor onvoldoende tijd voor school overblijft.

1.4.1 Basisonderwijs en Speciaal (basis) onderwijs melden zeer beperkt

Het primair onderwijs meldt relatief weinig ongeoorloofd schoolverzuim bij het RBL. Het totaal aantal verzuimmeldingen komt de laatste drie jaar maar net boven de honderd uit. Het is de vraag of er echt zo weinig ongeoorloofd wordt verzuimd op het primair onderwijs. Uit recent landelijk [onderzoek](#) blijkt dat PO-scholen lang niet al het ongeoorloofd verzuim melden bij leerplicht. Als basisscholen melden, betreft het relatief vaak luxe verzuim. Wij zullen dit jaar in de jaarlijkse schoolbezoeken op het primair onderwijs aandacht besteden aan het lage aantal verzuimmeldingen.

Primair onderwijs meldt zeer beperkt

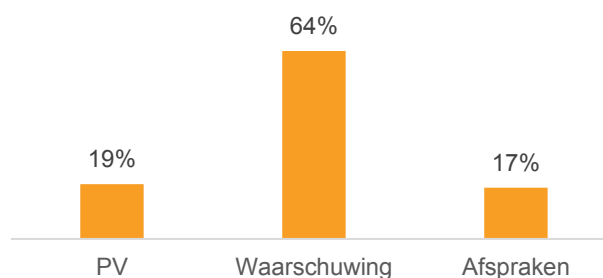
Totaal aantal meldingen PO,
naar type verzuim

PO: na bijna 1 op de 5 verzuimconstateringen volgt

Proces Verbaal

Geconstateerd verzuim naar
afdoening, VO, 2018/2019

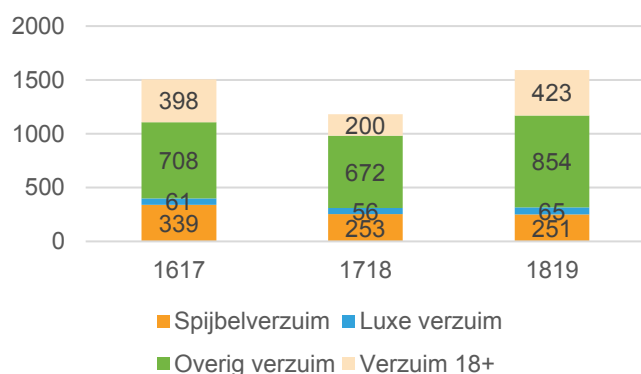
Bijna twee derde (64%) van al het door ons geconstateerd verzuim op het PO doen wij af met een officiële waarschuwing. Dit betekent dat op de volgende verzuimmelding een Proces Verbaal kan volgen. In bijna een op de vijf (19%) gevallen volgt een Proces Verbaal. Dit percentage ligt hoger dan bij de andere schooltypen, als gevolg van het hoge aandeel luxe verzuim. Het Proces Verbaal wordt in het PO opgemaakt tegen de ouder(s)/verzorger(s).

1.4.2 Voortgezet (speciaal) onderwijs: steeds meer achterliggende problemen

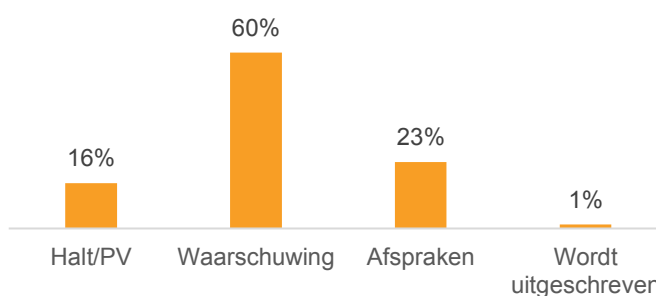
Het totaal aantal meldingen van minderjarigen op het V(S)O is het afgelopen jaar opgelopen naar bijna 1200. Vorig jaar waren dat nog geen 1000 meldingen. Een steeds groter deel van het 18-min verzuim (nu 73%) is 'overig verzuim': verzuim waarbij vaak sprake is van achterliggende problematiek. Dit is zorgwekkend. Het spijbelverzuim neemt – als aandeel van het totaal – juist af. Ook het luxe verzuim is in het VO beperkt.

Verzuimende meerderjarigen volgen vrijwel allemaal Voortgezet Algemeen Volwassenonderwijs (VAVO). Het aantal meldingen vanuit de VAVO-opleiding van mboRijnland is afgelopen schooljaar spectaculair gestegen. Als gevolg hiervan is het totaal aantal 18-plus meldingen ruim verdubbeld. Het leerlingenaantal op de VAVO groeit, daarnaast kampen deze leerlingen steeds vaker met complexe problematiek. Dit zorgt niet alleen voor meer verzuim, maar ook voor meer uitval. Vanzelfsprekend hebben wij deze signalen gedeeld met mboRijnland.

V(S)O: schuif van spijbelverzuim naar overig verzuim
Aantal verzuimmeldingen naar type, VO

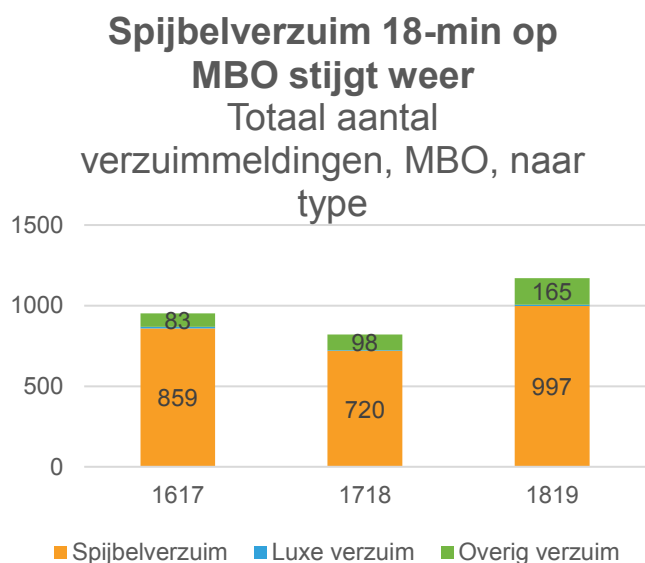
RBL doet meerderheid verzuim af met officiële waarschuwing
Geconstateerd verzuim naar afdoening, VO, 2018/2019

Ook in het V(S)O wordt door ons geconstateerd verzuim in veel gevallen (60%) afgedaan met een officiële waarschuwing. Soms kiezen onze consultants er voor 'slechts' afspraken te maken (23%). De 'verwijtbaarheid' van verzuim kent namelijk verschillende gradaties. Zo is te laat komen zonder geldige reden meer verwijtbaar dan te laat komen vanwege ADD-problematiek. En is ongeoorloofd verzuim zonder geldige reden sterker verwijtbaar dan ongeoorloofd verzuim waarbij ouders vergeten zijn hun kind ziek te melden. In één op de zes (16%) gevallen van geconstateerd verzuim in het V(S)O volgt er een Halt verwijzing of Proces Verbaal.

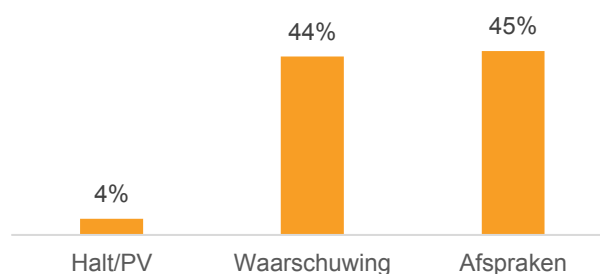
1.4.3 MBO (18-min): meer meldingen, relatief weinig handhaven

In het MBO wordt bijna al het verzuim (18-min) als spijbelverzuim gemeld. Opvallend is dat het spijbelverzuim het afgelopen schooljaar weer fors toenam, na een daling in het schooljaar ervoor. Vooral mboRijnland meldt flink meer spijbelverzuim. Ook leerlingen uit onze regio die het ROC van Amsterdam bezoeken, worden vaker bij het RBL gemeld. Het is niet eenvoudig te duiden wat de oorzaak is van deze stijging. Mogelijk dat de aandacht voor het juist melden van verzuim (als reactie op de daling van vorig jaar), heeft geresulteerd in meer meldingen.

RBL doet verzuim meestal af met afspraken of officiële waarschuwing

Geconstateerd verzuim naar afdoening, MBO (18-min), 2018/2019

Slechts 4% van de MBO (18-min) - constatering doen wij af met een Halt of Proces Verbaal. Dit is opvallend veel minder dan in het VO. In vergelijking met het VO kiezen onze consulenten relatief vaker voor het maken van afspraken met de student (en zijn/haar ouders). Verzuim op het MBO heeft relatief vaak te maken met motivatieproblemen, bijvoorbeeld als gevolg van een verkeerde studiekeuze. Met een Proces Verbaal aanwezigheid proberen af te dwingen, werkt dan meestal niet.

Annethe de Wal (consulent leerplicht): Hè R., Ik hoor van school dat je geslaagd bent. Wat geweldig! Wat ontzettend knap en wat heb jij doorzettingsvermogen laten zien. Goed dat jij er in bent blijven geloven. Van harte gefeliciteerd!

R (18jr): Hoi mevrouw de Wal, de gesprekken hebben zeker wel baat gehad bij het afronden van de opleiding dus bedankt daarvoor!

Annethe: Heel fijn te horen. Wat is je plan voor het volgend schooljaar?

R: Toch nog niveau 4 afronden voor dezelfde opleiding, zo heb ik nog een jaar de tijd om te kijken wat ik hierna precies wil gaan doen.

Annethe: Goed plan. Heel veel succes 👍

1.5 Verzuim van meerderjarigen: naar een risicogerichte aanpak

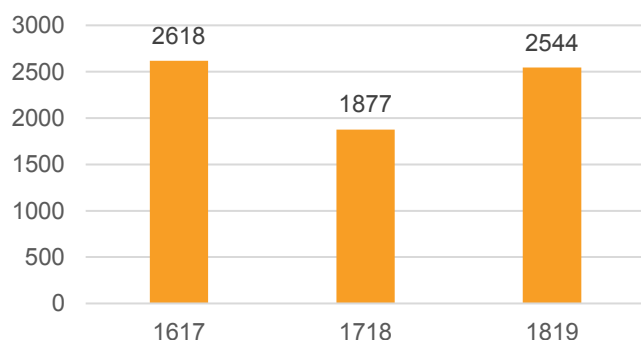
Meerderjarigen zijn niet leerplichtig. Verzuim kan echter een voorbode zijn van uitval. Het tegengaan van uitval is één van de belangrijkste doelstellingen van het RBL. Daarom zijn er regionale afspraken rondom de rol van het RBL bij verzuim van meerderjarigen: scholen melden het verzuim net zoals ze bij minderjarigen doen. RBL-consulenten kunnen vervolgens samen met de school in gesprek gaan met de jongere – en zo mogelijk ouders.

Net als bij minderjarigen, nam ook bij meerderjarigen op het MBO het aantal verzuimmeldingen weer toe, na een jaar van daling. Het lijkt erop dat 2017/2018 een uitzonderingsjaar was. In dat schooljaar maakte mboRijnland het mogelijk dat jongeren zichzelf relatief eenvoudig digitaal ziek konden melden. Mogelijk dat dit een dip in het ongeoorloofd verzuim veroorzaakte. Als reactie hierop heeft mboRijnland de GGD ingezet bij 18-plus jongeren om meer grip te krijgen op het geoorloofde verzuim.

Regelmatig wordt in een verzuimmelding al gemeld dat een meerderjarige jongere uitgeschreven gaat worden. Bij een kwart van de geconstateerde verzuimmeldingen volgt een uitschrijving. In de overige gevallen worden afspraken gemaakt om het verzuim te stoppen. Helaas slagen jongeren er lang niet altijd in zich aan deze afspraken te houden. (zie paragraaf 1.3: 'recidive').

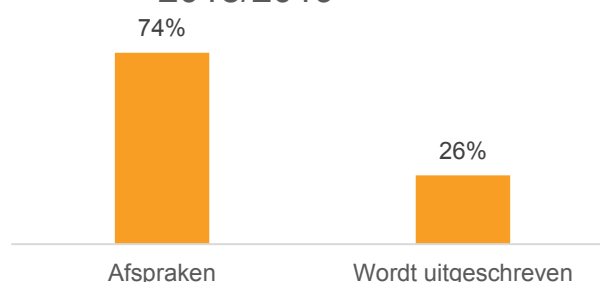
Aantal meldingen 18-plus op MBO terug op niveau 2016/2017

Totaal aantal meldingen van meerderjarigen, MBO

MBO 18-plus: Na een kwart van geconstateerd verzuim volgt uitschrijving

Geconstateerd verzuim naar afdoening, MBO (18-plus), 2018/2019

18-plus verzuimaanpak onder de loep

De verzuimaanpak 18-plus is uiteindelijk een middel tot een doel: het voorkomen van schooluitval. Verzuim kan immers een voorbode zijn van uitval. In het afgelopen jaar heeft het RBL de eigen verzuimaanpak 18-plus kritisch geanalyseerd. Zo hebben wij een vergelijkend onderzoek gedaan en de 18-plus verzuimaanpak van verschillende regio's (inclusief de onze) tegen het licht gehouden. Ook voerden wij gesprekken met het Onderwijs Service Centrum (OSC) en verzuimmedewerkers van het MBO, en verrichten wij data-analyses. Belangrijke conclusies waren:

- Er zijn grote verschillen in 18-plus verzuimaanpak tussen regio's in Nederland. Het RBL voert bij verzuim van meerderjarigen in het huidige proces gesprekken met de jongere en de Studie Loopbaan Begeleider (SLB'er). In andere regio's (bijv. RMC-regio Gouda) worden verzuimende meerderjarigen thuis bezocht. Andere regio's sturen alleen een brief.
- Verzuim is een voorbode voor uitval, maar lang niet alle uitval wordt vooraf gegaan door verzuim. Bij bijna de helft (43%) van de 18-plussers wordt – voordat ze uitvallen – geen verzuim gemeld bij het RBL. Bovendien is het RBL alleen aan zet bij ongeoorloofd verzuim. Vaak is er voorafgaand aan uitval wel veel ziekteverzuim. Ook dit wordt niet bij het RBL gemeld.
- Het RBL neemt momenteel vier van de vijf (81%) MBO 18-plus meldingen voor kennisgeving aan. Deze meldingen gaan echter wel gepaard met administratieve lasten, zowel aan de kant van de school als van het RBL.
- Van de verzuimende 18-plussers waarbij school aangeeft dat 'geen actie vanuit het RBL gewenst is', valt 12% binnen een jaar uit. Dat is twee keer zo veel als het gemiddelde: jaarlijks valt zo'n 6% van alle 18-plussers uit. De vraag is of de school het risico op uitval in alle casuïstiek juist kan inschatten.

De analyse leidde tot een tweetal vragen:

1. In hoeverre bereiken wij als RBL met de huidige verzuimaanpak nu de juiste doelgroep: de jongeren met het meeste risico op uitval?
2. In hoeverre zijn onze huidige interventies (het voeren van gesprekken met de jongere en de Studie Loopbaan Begeleider (SLB'er) het meest effectief (doelmatig) en efficiënt (kosten) in het tegengaan van verzuimrecidive en vsv?

Om deze vragen te kunnen beantwoorden, start het RBL in het volgende schooljaar een tweetal pilots op het gebied van 18-plus verzuim.

1.5.1 Experimenteren met huisbezoeken bij 18-plus verzuim

In andere regio's (bijv. RMC-regio Gouda) worden verzuimende meerderjarigen thuis bezocht. RMC Gouda is ervan overtuigd dat deze aanpak meer effect sorteert, omdat de jongere in zijn eigen systeem wordt bezocht in plaats van met/op school. Omdat hard cijfermatig bewijs hiervoor moeilijk te vinden is, gaat het RBL dit schooljaar zelf onderzoeken of de Goudse aanpak ook in onze regio werkt: wanneer RBL-consulenten dit schooljaar verzuimende meerderjarigen willen spreken, zullen zij in de helft van de gevallen een huisbezoek afleggen. Bij de andere helft volgen ze de huidige interventie (gesprek met/op school). Door deze verdeling *at random* te maken, hoopt het RBL uiteindelijk in beeld te kunnen brengen of er verschillen zijn in effectiviteit van de twee interventies (en de bijbehorende kosten). Tevens wordt voor alle meldingen de werkwijze veranderd, waarbij bij een tweede of volgende verzuimmelding altijd actie wordt ondernomen, ongeacht of school aangeeft of actie gewenst is. Vanzelfsprekend wordt het MBO hierin meegenomen.

1.5.2 Pilot Storm Buysingstraat van start (onder leiding van mboRijnland)

De belangrijkste reden dat veel uitvallers nu niet in beeld zijn bij het RBL vóórdat ze uitvallen, is dat ze geen 16 uur in 4 weken ongeoorloofd verzuimen. Vaak zijn er wel andere signalen dat het niet goed gaat, zoals ziektemeldingen, weinig motivatie bij de intake en het ontbreken van boeken. Deze signalen samen geven meestal wel een goede indicatie van het risico op uitval. Dit ziet mboRijnland ook. Daarom start mboRijnland samen met het RBL en andere partijen een pilot op de locatie Storm Buysingstraat in Leiden.

Op deze locatie zal komend schooljaar meer 'risicogestuurd' worden gewerkt. Het doel voor het RBL is meer (potentiële) uitvallers vroegtijdig in beeld te hebben en uitval zo te voorkomen. Hiervoor werken SLB'ers, verzuimmedewerkers, Onderwijs Service Medewerkers (OSC) en het School Maatschappelijk Werk op mboRijnland intensief samen met het RBL, de GGD en zorgpartners om *alle* jongeren die risico lopen om uit te vallen vroegtijdig te signaleren en te helpen. De pilot bestaat uit drie onderdelen:

- 1) Preventief signaleren door school op basis van geoorloofde én ongeoorloofde aanwezigheid. Het melden van 18-plus ongeoorloofd verzuim via het DUO verzuimloket wordt tijdens de pilot losgelaten.
- 2) Wekelijkse face-to-face afstemming tussen interne en externe partners op locatie Storm Buysingstraat
- 3) Een (jeugd)hulpverlener op school die ongeacht woonplaats en leeftijd casuïstiek oppakt en doorzet naar specialistische hulpverlening. De financiering hiervoor is opgenomen in het Transformatiefonds Jeugdhulp van Holland Rijnland.

Doelstelling 2 - Wij dragen bij aan het terugdringen van thuiszitten

2.1 'Thuiszitters' óf 'Kinderen die langdurig niet naar school gaan'

Volgens de landelijke definitie is een thuiszitter een kind (<18 jaar) dat **langer dan vier weken ongeoorloofd** niet naar school gaat. Deze definitie van een 'thuiszitter' kan verwarrend werken, vanwege twee redenen:

1. De definitie is beperkt. Veel kinderen in onze regio die recht hebben op onderwijs (artikel 2 EVRM) gaan langdurig geoorloofd niet naar school of hebben een vrijstelling. Door deze kinderen niet als 'thuiszitter' en hun situatie daarmee niet als problematisch te zien, wordt onvoldoende urgentie gecreëerd. Marc Dullaert heeft juist hierom in zijn allereerste advies opgenomen om het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim op te heffen (zie adviezen van Dullaert op pagina 15)
2. De definitie kan een verkeerd beeld oproepen: een beeld van een kind dat thuis op de bank zit en 'niets doet'. Dit beeld klopt veelal niet. Veel thuiszitters hebben een zinvolle dagbesteding. Soms gaan ze uren of hele dagen naar een zorginstelling. Oudere 'thuiszitters' zijn vaak aan het werk.

2.2 Ruim 550 kinderen in RBL-regio gaan langdurig niet naar school

Gezien het bovenstaande interpreteert het RBL – in de geest van de ['vertreknotitie'](#) – de term thuiszitter in de breedste zin van het woord, namelijk als 'kinderen die langdurig niet naar school gaan'.

In totaal gaan er in de RBL-regio ruim 550 kinderen langdurig niet naar school. Een klein deel hiervan, 95 kinderen, is 'officieel' thuiszitter. Deze groep bestaat vrijwel volledig (94 van de 95) uit 'absoluut verzuimers': dit zijn kinderen die op de peildatum langer dan vier weken geen schoolinschrijving hadden. Er is slechts 1 langdurig relatief verzuimer. Dit is een leerling die op school zit, maar langer dan vier weken ongeoorloofd afwezig is.

Daarnaast zijn er zo'n 300 leerplichtige kinderen in de regio die langdurig *geoorloofd* niet naar school gaan³. Zij zijn veelal ziek gemeld. Tot slot zijn er zo'n 160 kinderen met een leerplichtonthefving (ook wel 'vrijstelling' genoemd) vanwege medische of psychische redenen.

Het schema op de volgende bladzijde maakt één en ander visueel:

³ Omdat scholen het 'langdurig geoorloofd verzuim' niet bij het RBL zelf melden, is het complex om trendgegevens rondom dit type verzuim te verzamelen en te presenteren. Het RBL vraagt deze gegevens nu periodiek op bij de zes samenwerkingsverbanden (SWV's) in de regio. Sommige SWV's geven daarbij echter aan dat zij niet zeker kunnen stellen dat zij van al het langdurig geoorloofd verzuim op hun scholen op de hoogte zijn.

‘Mag het?’

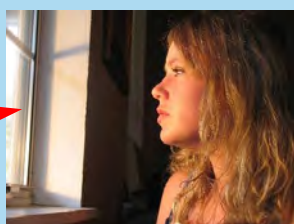
Ja

Nee

**School
inschrijving?**

Ja

Langdurig geoorloofd verzuim

294
(Opgave
samenwerkings-
verbanden,
maart 2019)

Maar wacht even
- ik zit ook thuis!

‘Thuiszitters’

1
“Langdurig relatief
verzuimer”

(RBL, peildatum 31
juli 2019)

Nee

Leerplichtontheffing
(psychisch/medisch)

163
(RBL, peildatum
31 juli 2019)

Ik zou ook wel
willen leren!

94
“Absoluut verzuimers”

(RBL, peildatum 31
juli 2019)

Landelijke en regionale context

Landelijk krijgt het terugdringen van thuiszitters veel aandacht. Een aantal jaren terug is het thuiszitterspact gesloten, waarin de ambitie wordt neergelegd om het aantal thuiszitters dat langer dan drie maanden thuiszit terug te dringen naar nul. Deze doelstelling lijkt op landelijk niveau niet te worden gehaald. Het aantal thuiszitters in Nederland neemt juist toe. In een recent regeringsadvies komt Marc Dullaert, aanjager van het pact, met 10 adviezen (zie volgende bladzijde), die in samenhang zouden kunnen zorgen voor minder thuiszitters.

Regionale ontwikkelingen zijn veelal in lijn met de adviezen van Dullaert. Begin maart hebben onderwijs- en gemeentebestuurders zich impliciet gecommitteerd aan de vertreknotitie. Hierin wordt het belang van goede regie onderkend (zie advies 7 Dullaert) en wordt er – bijvoorbeeld middels de pilot ‘Innovatie Dekkend Netwerk’ – een duidelijke beweging ingezet om inclusie centraal te stellen, maatwerk te organiseren en het aantal leerplichtontheffingen op die manier te doen dalen (zie advies 3 en 4 Dullaert).

Bij gemeenten en schoolbestuurders is steeds meer besef dat langdurig geoorloofd verzuim net zo schadelijk kan zijn voor een kind als langdurig ongeoorloofd verzuim. In de vertreknotitie is daarom opgenomen dat ‘de thuiszittersaanpak in de regio wordt verbreed naar het langdurig geoorloofd verzuim’ (advies 1 en 2 Dullaert).

Onderwijs- en gemeentebestuurders in de Leidse regio (Leiden, Leiderdorp, Voorschoten, Wassenaar, Zoeterwoude, Oegstgeest en een deel van Kaag en Braassem) hebben dit in hun OOGO verder geconcretiseerd (zie verder in dit hoofdstuk)

De 10 adviezen van Marc Dullaert – “De kracht om door te zetten”

1. **Hef het verschil tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim op.** Alle verzuim is ongewenst. Alle vormen van verzuim vragen om onmiddellijke en doelgerichte aandacht en actie. Omdat het een symptoom is van onderliggende problematiek en een voorbode is van een verergerende situatie.
2. **Stel preventie centraal.** Richt de aandacht op alle situaties met een afbreukrisico voor kind of jeugdige. Deze leiden tot schooluitval en thuiszitten. Preventie levert de beste kansen op voor de betrokken kinderen en jeugdigen en brengt duurzame maatschappelijke opbrengsten tegen (veel) lagere kosten dan curatie. Daartoe moet een preventieakkoord gesloten worden in een regionaal convenant, vastgelegd in het OOGO.
3. **Van leerplicht naar inclusie.** Richt alle aandacht op het bevorderen en realiseren van het feit, dat alle kinderen zich op hun eigen wijze ontwikkelen en dus ook op hun eigen wijze leren. Leerplicht, in de zin van de uit 1969 daterende wettelijke regelingen, zal verlaten moeten worden. Alle kinderen ontwikkelen zich en leren en hebben recht op dat ontwikkelen en leren. Ze hebben dat recht samen en op ‘inclusieve’ wijze. Transformeer daarom leerplicht naar casusregie onderwijs en zorg met het mandaat om forcerende regie toe te passen. Leerplicht in de huidige vorm is immers geen ‘schoolplicht’
4. **Schaf vrijstellingen af.** Kinderen en jeugdigen leren op hun eigen wijze en doen dit niet in alle gevallen voor 100 % op een school (kinderen leren tussen de 1 % en 100 %: hoe dan ook en waar dan ook). Streef individueel maatwerk na om voor ieder kind en iedere jeugdige een eigen leerroute, arrangement, of oplossing te realiseren. Creëer voor alle kinderen en jeugdigen een situatie waarin naar vermogen sprake is van leren en zorg. Dan zit niemand meer thuis. Ook ontheffing van leerplicht (artikel 5.a) wordt daardoor overbodig.
5. **Leg als onderdeel van het verzuimprotocol ‘informed consent’ voor ouders en kind vast.** Ouders en kind moeten vanaf de eerste melding betrokken worden en instemmen.
6. **Zet in op de ondersteuning van de leerkracht.** Het is cruciaal dat de leerkracht vanuit zijn signalerende rol direct en zonder omwegen hulp in kan roepen.
7. **Zorg bij wet voor een casusregisseur onderwijs en zorg.** Als het multidisciplinaire team niet tot oplossingen leidt, wordt casusregie ingesteld. (na de eerste vier weken van verzuim). Deze regie komt in handen van een casusregisseur onderwijs en zorg met wettelijk mandaat en in opdracht van de wethouder jeugd (gemeente) en de directeurs van de betrokken samenwerkingsverbanden. Deze wordt ingezet wanneer sprake is van een impasse, of een dreigende impasse. Hij kan er na twaalf weken, of zoveel eerder als nodig, voor kiezen om een doorbraakteam in te schakelen.
8. **Organiseer een doorbraak.** Samenwerkingsverbanden en gemeenten formeren als onderdeel van de regionale ondersteuningsstructuur een doorbraakteam, waarvan deel uitmaken: onderwijs, jeugdhulpverlening (regionaal expertteam), jeugdgezondheidszorg, leerplicht, Raad voor de Kinderbescherming, Veiligheidshuis en jeugdbescherming. Dit team omvat de bestaande structuur van thuiszitters-, actie-, of doorbraaktafels. Er is in die zin niet altijd sprake van een geheel nieuw team. Het doorbraakteam wordt door de casusregisseur gemobiliseerd wanneer na acht weken dreigt dat er tussen dat moment en de daaropvolgende vier weken geen passend aanbod is voor dit kind of deze jeugdige (opgeteld: 12 weken = drie maanden).
9. **Maak arbitrage mogelijk.** Als bovenstaande niet leidt tot een passende oplossing, dan kan een impasse ontstaan. De casusregisseur kan dan (naast het gebruiken van forcerende regie gericht op de professionals) beslissen tot arbitrage. Hiertoe vraagt hij ouders mee te werken aan bindende arbitrage, waarbij zij zelf een vertegenwoordiger aan kunnen wijzen. Zodat zij zich gehoord en vertegenwoordigd weten.
10. **Regionaal bindende afspraken en aanpassing wet- en regelgeving.** Samenwerkingsverbanden en gemeenten nemen het initiatief om in een versterkt OOGO een bindend regionaal convenant op te stellen. Vóór het nieuwe schooljaar stelt men via deze afspraken een gemandateerd casusregisseur onderwijs-zorg aan. Ook vroeg signalering en ordentelijke registratie worden hierin geregeld.

Rol RBL bij langdurig geoorloofd verzuim

Bij langdurig geoorloofd verzuim zijn RBL-consulenten soms nauw betrokken, soms ook minder. Altijd werken wij samen met scholen, samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs, de JGT's, JGZ, Go voor Jeugd en andere partners om langdurig geoorloofd verzuimers zo snel mogelijk naar school terug te begeleiden. Al jaren wordt zowel op beleids- als op uitvoeringsniveaus door alle partijen gewerkt om passende oplossingen voor deze kinderen te realiseren, bijvoorbeeld middels zogenaamde onderwijszorg-arrangementen.

In 2018 hebben gemeenten een voorstel aangenomen om – waar er geen duidelijke regiehouder is – de rol van procesregisseur bij het RBL te leggen. Het gaat hierbij zowel om langdurig ongeoorloofd als langdurig geoorloofd verzuim. Procesregie betekent expliciet niet het overnemen van verantwoordelijkheden van school of schoolbestuur, of zorgorganisaties. Door partnerorganisaties vanuit een neutrale rol te ondersteunen en tegelijkertijd strakker op verantwoordelijkheden te sturen wil het RBL een bijdrage leveren uit de opgave aan het thuiszitterspact.

De inzet die RBL-consulenten in hun rol als procesregisseur deden was vorig schooljaar nog beperkt. Het RBL wil deze rol dit schooljaar verder uitbreiden, omdat we ervan overtuigd zijn dat het gebrek aan voldoende regie juist bij langdurig geoorloofd verzuim nog steeds een belangrijke factor is die de duur van het thuiszitten verlengt. Dit zullen we doen door intensiever contact te zoeken met scholen en schoolbesturen. Op die manier kunnen we bijvoorbeeld nagaan of de school de regie pakt en de zaak 'loopt', of dat er stagnatie is en behoefte aan een externe procesregisseur.

Beste heer Budhathoki (consulent leerplicht)

Wij wilden u laten weten dat, door de inzet van u en alle betrokkenen bij het proberen om J. weer actief naar school te laten gaan, het J. is gelukt zijn diploma te behalen.

Wij wilden u laten weten dat wij en J. u erg dankbaar zijn voor u medewerking.

Met vriendelijke groet,

Familie. B.

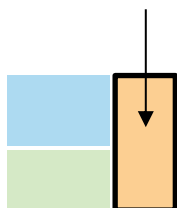
Leidse Regio wil meer grip op langdurig geoorloofd verzuim

Onderwijs- en gemeentebestuurders in de Leidse regio (Leiden, Leiderdorp, Voorschoten, Wassenaar, Zoeterwoude, Oegstgeest en een deel van Kaag en Braassem) willen in de toekomst meer grip op het langdurig geoorloofd verzuim. Zij hebben tijdens hun OOGO in juni 2019 een voorstel aangenomen dat ervoor moet zorgen dat zowel op casusniveau (door middel van meer regie) als op beleidsniveau (door middel van meer informatie) de aanpak van langdurig geoorloofd verzuim wordt versterkt.

Het voorstel houdt in dat:

- Scholen informatie over langdurig geoorloofd verzuimers gaan delen met het RBL.
- RBL en andere ketenpartners hun aanpak gaan intensiveren na meldingen van langdurig geoorloofd verzuim: snelle vervolgactie en duidelijke regie na elke melding zodat langdurige afwezigheid wordt tegengegaan
- RBL een centrale monitoring opzet van alle kinderen die niet naar school gaan. Hiermee wordt een helder totaalbeeld gecreëerd van welke kinderen in onze regio (per SWV/gemeente) niet naar school gaan en waarom niet. Hiermee kunnen onderwijs- en gemeentebestuurders beleid monitoren en bijstellen.

Nota bene: in de komende paragrafen rapporteert het RBL over de officiële 'thuiszitters' en vrijgestelden 5 onder A. Het is van belang te realiseren dat dit slechts een beperkte groep is in het totaal van kinderen dat langdurig niet naar school gaat. De groep langdurig geoorloofd verzuimers is verreweg de grootste groep.

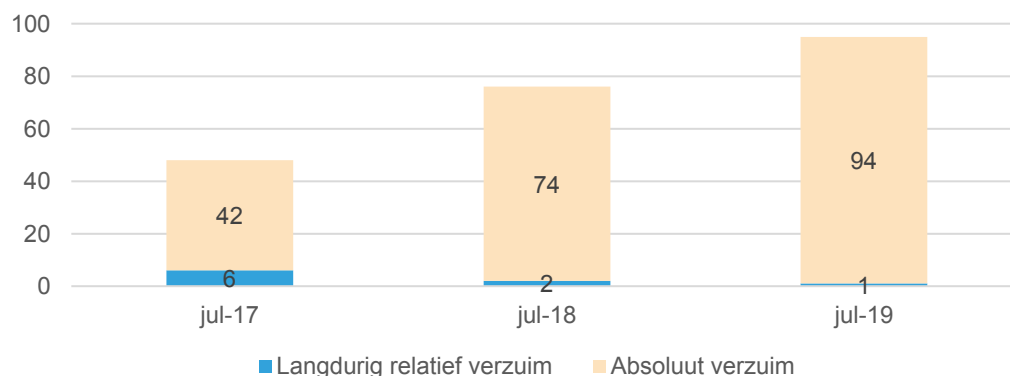

2.3 Aantal officiële thuiszitters stijgt door méér absoluut verzuim

In juli 2019 waren er 95 officiële thuiszitters. Deze groep bestaat vrijwel volledig (94 van de 95) uit ‘absoluut verzuimers’: in onze regio woonachtige kinderen die op de peildatum geen schoolinschrijving hadden. Er is slechts 1 langdurig relatief verzuimer. Vrijwel alle officiële thuiszitters in onze regio zijn dus kinderen zonder schoolinschrijving

Meer officiële thuiszitters door flinke stijging absoluut verzuim

Kinderen (18-min) die langer dan 4 weken
ongeorloofd niet naar school gaan

Het absoluut verzuim is de afgelopen jaren flink toegenomen. In dit hoofdstuk staat het absoluut verzuim daarom centraal.

Lang niet al het absoluut verzuim is problematisch. In het MBO speelt vaak dat uitgevallen jongeren zich hebben aangemeld voor een nieuwe opleiding, maar moeten wachten op een instroommoment. In andere gevallen is het absoluut verzuim administratief van aard. Zo zijn er kinderen die ingeschreven staan in de gemeente, maar daar feitelijk niet wonen (en dus ook niet naar school kunnen gaan). Of om gezinnen die juist net in de regio wonen, waarbij kinderen nog geen schoolinschrijving hebben.

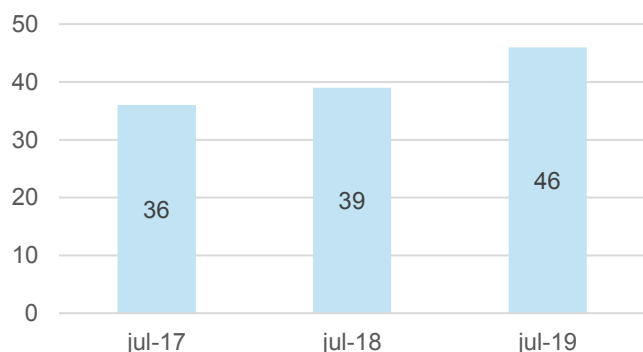
In andere gevallen is absoluut verzuim problematischer. Denk bijvoorbeeld aan situaties waarbij onduidelijkheid is over welke onderwijsplek het meest passend is voor een kind. Of kinderen die na een plaatsing bij het ESB Curium geen nieuwe schoolinschrijving kunnen realiseren. Het is belangrijk om het problematisch van het minder problematisch absoluut verzuim te scheiden. Hierdoor kunnen we op casusniveau de aandacht richten op de kinderen die dit het meest nodig hebben en op beleidsniveau goede conclusies trekken. Vanaf afgelopen schooljaar houdt het RBL daarom beter bij wat de oorzaak/status is van het absoluut verzuim.

In de rest van dit hoofdstuk wordt dieper op het absoluut verzuim ingegaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen twee groepen: de absoluut verzuimers die voorheen op het MBO zaten, en de absoluut verzuimers die voorheen PO/SO, V(S)O of geen onderwijs in Nederland volgden.

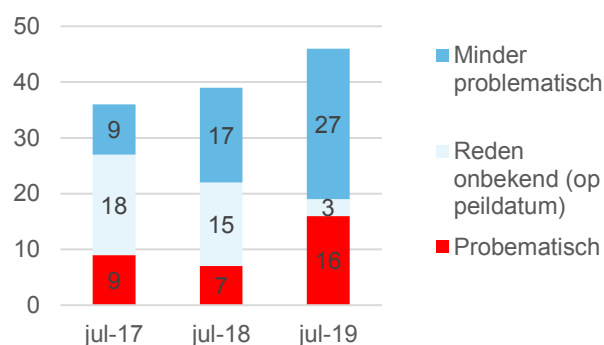
2.3.1 Absoluut verzuim na geen, primair of voortgezet (speciaal) onderwijs neemt licht toe

Het aantal absoluut verzuimers dat voorheen op het primair of voortgezet (speciaal) onderwijs zat, of voorheen geen schoolinschrijving in Nederland had (bijv. kinderen van 5 jaar of immigranten), is gestegen naar 46.

Stijging van absoluut verzuim van jongeren met laatste schoolinschrijving 'PO', 'VO', of 'geen'

In 16 gevallen is het absoluut verzuim problematisch

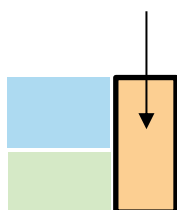
In 16 van deze gevallen is sprake van problematische situaties. Afgaande op bovenstaande grafiek, lijkt het problematisch absoluut te zijn gestegen. Toch is deze conclusie te snel. In juli 2018 en daarvoor was er namelijk een grote groep absoluut verzuimers met 'redenen onbekend'. Dit komt doordat het RBL de oorzaak en status van het absoluut verzuim toen nog niet structureel registreerde. Het is waarschijnlijk dat in deze groep 'redenen onbekend' eveneens veel problematisch absoluut verzuim zat.

De ontwikkeling van het problematisch absoluut verzuim in het afgelopen schooljaar hangt daarnaast samen met de daling van het aantal leerplichtonthefingen (vrijstellingen 5 onder A). Dit zijn communicerende vaten. In de regio hebben we met elkaar afgesproken dat we het aantal vrijstellingen willen terugdringen. Dit betekent echter ook dat meer leerlingen met een grote zorg- en maatwerkbehoefte een beroep doen op het (speciaal) onderwijs. Dit is vanzelfsprekend een grote uitdaging, die nogal wat vraagt van scholen, zowel organisatorisch als inhoudelijk.

In de box hieronder wordt in detail zichtbaar wat de oorzaak/status van het verzuim is.

Status/oorzaak absoluut verzuim met laatste of huidige inschrijving PO of VO (of afkomstig uit buitenland), juli 2019:

Problematisch absoluut verzuim	16	
Kan tijdelijk niet naar school, wachtlijst zorgtraject		2
Kan tijdelijk niet naar school, zorgtraject		7
Ouders / school oneens over passende onderwijsplek		3
School is passend, jongere maakt geen keuze		3
Wil niet terug naar school, geen werk/dagbesteding		1
Minder problematisch absoluut verzuim	27	
(Mogelijk) verhuisd, nog geen uitschrijving GBA		5
Aangemeld op school, wacht op startmoment (meestal MBO)		13
In afwachting van vrijstelling		4
Werk/andere zinvolle dagbesteding, MBO geen optie (16+)		5
Reden (nog) niet bekend	3	

Problematisch absoluut verzuim betreft vaak leerlingen met complexe zorgbehoefte

Wanneer kinderen specifieke zorg of ondersteuning nodig hebben, is het – zodra ze de schoolinschrijving eenmaal kwijt zijn – vaak lastig om opnieuw een schoolinschrijving te realiseren. Dit geldt zowel voor het PO/SO als voor het V(S)O. Bij meer dan de helft van het problematische absoluut verzuim (9 casussen) is sprake van kinderen die tijdelijk niet naar school kunnen, maar wel in een zorgtraject zitten of op de wachtlijst staan voor zo'n traject (meestal GGZ). Deze situaties zijn problematisch, omdat het leerplichtige kinderen betreft. Het feit dat ze in een zorgtraject zitten, doet niets af aan hun recht (en plicht) om onderwijs te volgen. Dit hoeft volgens de huidige wet- en regelgeving geen volledig onderwijs te zijn (Variawet), zolang daar maar naar terug wordt gewerkt. Het betreft vaak kinderen die afkomstig zijn van lesplaats ESB-Curium (zie kader hieronder)

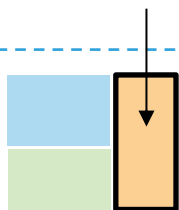
ESB CURIUM

Een belangrijk deel van het absoluut verzuim betreft kinderen die afkomstig zijn van lesplaats ESB, verbonden aan GGZ-instelling Curium. De Leo Kanner Onderwijsgroep (die het onderwijs op de ESB verzorgt) heeft bij wet slechts een 'beperkte' zorgplicht en mag kinderen, wanneer de behandeling is afgelopen, uitschrijven zónder dat een nieuwe schoolinschrijving gerealiseerd is. Helaas lukt het vaak niet om na uitschrijving bij ESB Curium een nieuwe schoolinschrijving te realiseren, ondanks dat 'onderwijs' wel de uitstroomrichting is. De kinderen die ESB Curium verlaten hebben vaak behoefte aan speciaal onderwijs. De speciale scholen in de regio zitten de laatste jaren vaak aan de top van hun capaciteit. Reguliere scholen kunnen de ondersteuning die deze kinderen nodig hebben veelal niet bieden.

Begin 2019 heeft het RBL samen met het samenwerkingsverband PO Duin- en Bollenstreek het initiatief genomen te onderzoeken hoe de uitstroom van ESB Curium naar het onderwijs verbeterd kan worden. Na overleg met ESB Curium, het schoolbestuur Leo Kanner en drie andere samenwerkingsverbanden in de regio is een aantal afspraken gemaakt die moeten gaan bijdragen aan minder absoluut verzuim na uitstroom bij ESB Curium:

- ESB-Curium brengt het samenwerkingsverband al vroegtijdig in de behandeling van de vermoedelijke uitstroomrichting van het kind op de hoogte. Indien de verwachte uitstroomrichting onderwijs is, stimuleert ESB-Curium ouders om hun kind schriftelijk aan te melden bij de school die hun voorkeur heeft. Het samenwerkingsverband kan hier eventueel in ondersteunen.
- Indien, ondanks stimulering door ESB-Curium, ouders hun kind niet aanmelden gedurende het behandeltraject, meldt ESB-Curium dit bij RBL of bij leerplicht Alphen. Daarnaast betreft ESB-Curium in deze situatie het samenwerkingsverband tijdens de behandeling, zodat het samenwerkingsverband na afloop van de behandeling de ouders kan begeleiden in het vinden van een passende plek.
- Wanneer de behandeling afgesloten is, schrijft Leo Kanner Onderwijsgroep de leerling uit. Indien er dan nog geen passende school is gevonden, ligt de verantwoordelijkheid voor begeleiding van ouders bij het samenwerkingsverband. Het samenwerkingsverband begeleidt de ouders in het vinden van een passende plek en stimuleert hen om hun kind aan te melden op een school. Indien ouders het kind niet aanmelden, meldt het samenwerkingsverband dit bij het RBL of bij leerplicht Alphen.

Samenwerkingsverband VO Duin- en Bollenstreek doet niet mee aan deze afspraken. Zij hanteren het beleid dat de school waar de leerling op zat vóór ESB Curium de leerling ook weer moet opnemen na afloop van de behandeling, wanneer 'onderwijs' het uitstroomadvies is.

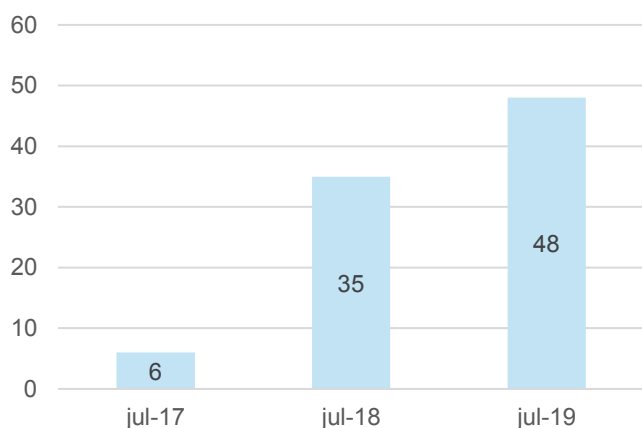

2.3.2 Verklaarbare stijging absoluut verzuim voormalig MBO-studenten

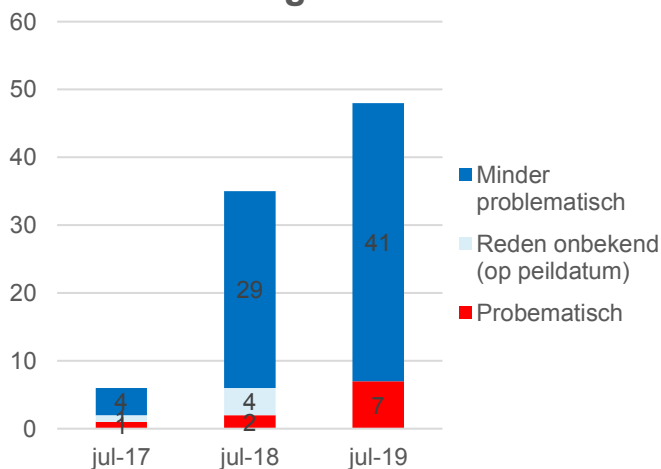
Het aantal absoluut verzuimers dat voorheen op het MBO zat is flink toegenomen. De belangrijkste verklaring voor deze toename is administratief van aard. Het beleid van mboRijnland rondom niet schoolgaande studenten is namelijk veranderd. MboRijnland schrijft studenten nu uit als zij niet meer deelnemen aan het onderwijs. ROC Leiden, één van de twee voorlopers van mboRijnland, deed dit voorheen - tot schooljaar 2017/2018 - niet. Het uitschrijven mag vanuit de Wet Educatie Beroepsonderwijs (WEB): na een 8 weken durende inspanningsverplichting mag een MBO tot uitschrijving overgaan. Studenten die voorheen ingeschreven bleven (maar niet gingen) worden nu dus uitgeschreven en zorgen voor méér absoluut verzuim. De werkelijke situatie van de jongere is echter niet anders.

Veelal zijn 'een verkeerde studiekeuze' of 'motivatieproblemen' de oorzaak van de uitval, en wil en kan de student wel degelijk leren. Als RBL gaan wij met deze jongeren aan de slag. Samen met hen, ouders en het netwerk rondom de jongere gaan we op zoek naar welke opleiding wél past. Het aantal startmomenten op het MBO is echter beperkt. Dit maakt dat jongeren vaak langdurig als 'absoluut verzuimer' geregistreerd blijven, terwijl ze zich allang voor een nieuwe opleiding hebben aangemeld.

Meer absoluut verzuimers met laatste schoolinschrijving MBO...

...maar toename is niet zorgwekkend

In de box op de volgende bladzijde wordt in detail zichtbaar wat de oorzaak/status is van het absoluut verzuim (peildatum eind juli 2019). Zichtbaar is dat 31 van de 48 absoluut verzuimers zijn aangemeld bij een nieuwe opleiding. Soms is een startkwalificatie halen op het MBO voor jongeren simpelweg niet haalbaar. Zij leren op een andere manier. Wanneer deze jongeren (16+) werk hebben, ziet het RBL dit absoluut verzuim niet als problematisch. Op dit moment gaat het om 6 jongeren.

Status/oorzaak thuiszitters met laatste inschrijving MBO, juli 2019

Problematisch absoluut verzuim	7	
Kan tijdelijk niet naar school, zorgtraject		3
School is passend, jongere maakt geen keuze		4
Minder problematisch absoluut verzuim	41	
Aangemeld op school, wacht op startmoment		31
Gaat naar school, dit moet nog verwerkt worden		2
In afwachting van vrijstelling		2
Werk/andere zinvolle dagbesteding, MBO geen optie		6

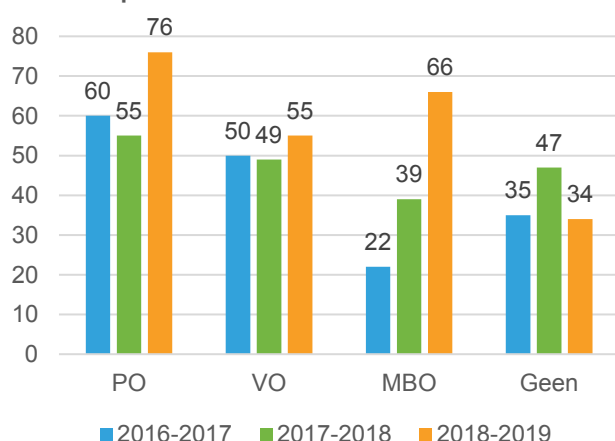
2.4 RBL verwerkt meer absoluut verzuim en leidt vaker terug naar school

Naast te kijken naar het aantal actuele absoluut verzuimers op een bepaalde peildatum, is het belangrijk stil te staan bij casussen die in het afgelopen schooljaar werden gesloten. In hoeverre slaagden wij er in – samen met andere partijen – om absoluut verzuimers terug te leiden naar school?

In het afgelopen schooljaar 2018-2019 heeft het RBL 231 absoluut verzuim processen afgesloten, waarbij het absoluut verzuim stopte. Dit waren er flink meer dan in het schooljaar ervoor: in schooljaar 2017-2018 werd het absoluut verzuim in 190 casussen beëindigd. Deze stijging zat met name bij oud-MBO-leerlingen (verklaring in 2.3.2), maar ook het absoluut verzuim van leerlingen die voorheen op het Primair of Voortgezet (speciaal) onderwijs zaten werd vaker gestopt.

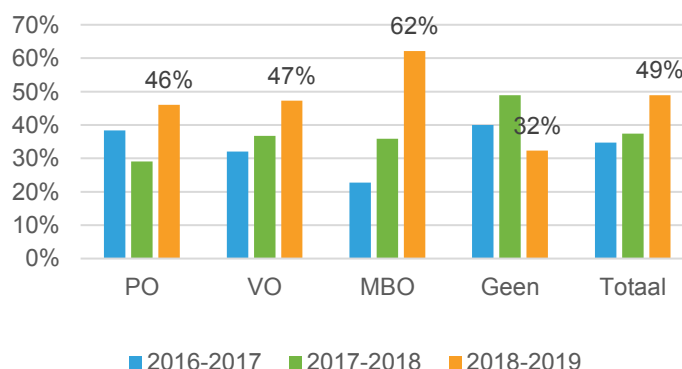
Meer absoluut verzuim gestopt...

Beeindigd absoluut verzuim, per laatste schoolniveau

...en kind vaker terug naar school

% beëindigd absoluut verzuim waarbij kind terugkeert naar school

De helft (49%) van al het beëindigde absoluut verzuim stopte doordat het kind weer naar school ging. Dit aandeel neemt de laatste jaren toe. Het RBL slaagt er steeds beter in om – samen met betrokken partners – ervoor te zorgen dat absoluut verzuim op de meest positieve manier wordt afgesloten, namelijk met een teruggang naar school. Het absoluut verzuim dat stopt vanwege een leerplichtonthefing –meestal op basis van psychische of medische gronden– neemt juist af. Dit is een positieve ontwikkeling.

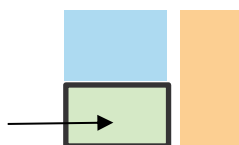
Twee derde van absoluut verzuim wordt binnen drie maanden opgelost

‘Geen enkel kind meer dan 3 maanden thuis’ – dat is waar alle partijen zich in het landelijke thuiszitterspact aan hebben gecommitteerd. Op dit moment wordt al 65% van de absoluut verzuim casussen in onze regio binnen drie maanden beëindigd. Als RBL willen we dit aandeel komend jaar verder opschroeven. Vooral absoluut verzuim casussen die opgelost worden vanwege een verhuizing (vaak naar het buitenland), duren lang. Hier willen we meer aandacht aan besteden, zie het kader hieronder.

Duur absoluut verzuim verkorten door samenwerking met ‘burgerzaken’

Bij de aanpak van absoluut verzuim is het RBL afhankelijk van de afdelingen burgerzaken van gemeenten. Bij een vermoeden dat kind en ouder(s) niet langer in Nederland wonen, voeren deze afdelingen namelijk een adresonderzoek uit. Daarna schrijven ze het gezin uit en kan het RBL de absoluut verzuim casus sluiten. De doorlooptijd van deze adresonderzoeken is vaak erg lang, gemiddeld zo’n half jaar. Dit maakt dat de doelstelling van het thuiszitterspact (niet langer dan 3 maanden) voor deze casussen feitelijk onmogelijk haalbaar is.

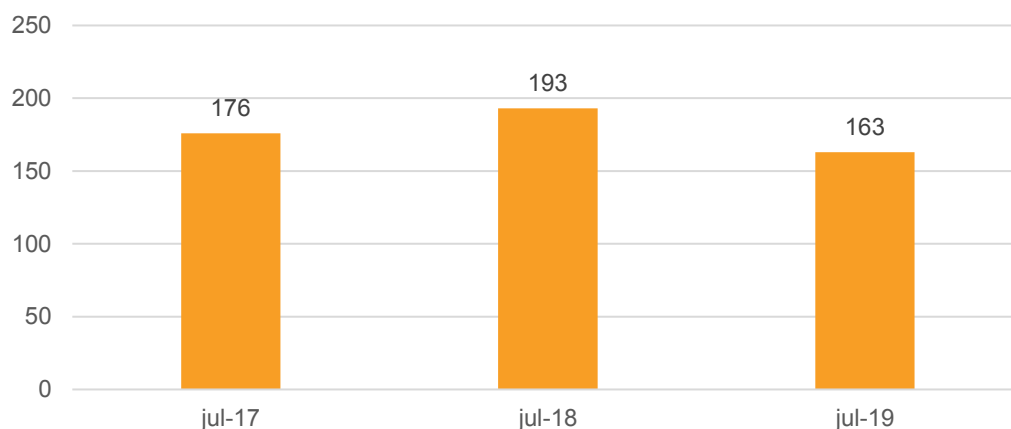
Het komende schooljaar wil het RBL daarom de samenwerking met deze afdelingen intensiveren. Op basis van een drietal verkennende gesprekken (met Leiden, HLT en Katwijk) is gebleken dat het onderzoek dat de gemeenten doen veelal veel overlap heeft met het onderzoek dat het RBL zelf al heeft gedaan, vóórdat het adresonderzoek wordt aangevraagd. Door hierin samen efficiënter te werk te gaan, kan niet alleen de doorlooptijd worden ingekort, maar mogelijk daarbij ook gemeentelijke kosten worden gedrukt.

2.5 Minder vrijstellingen op basis van psychische en lichamelijke gronden

In juli 2019 gingen er in onze regio 163 kinderen niet naar school vanwege een vrijstelling op basis van psychische of lichamelijke gronden. Dat zijn er minder dan vorig jaar. Dit is een hoopvolle ontwikkeling.

Minder kinderen vrijgesteld vanwege psychische of lichamelijke redenen Aantal kinderen met vrijstelling 5 onder A

In onze regio wordt op verschillende manieren getracht het aantal leerplichtonthefingen naar beneden te krijgen. Zo werken onderwijs en zorg in de pilot 'innovatiedekkend netwerk' samen om maatwerktrajecten te realiseren, onder andere voor kinderen die zijn vrijgesteld van onderwijs, maar wel onderwijs zouden kunnen volgen. Met de 'vertreknotitie samenwerking onderwijs, gemeenten en jeugdhulp' committeerden onderwijs- en gemeentebestuurders zich begin maart 2019 opnieuw aan dit soort initiatieven.

De rol van het RBL is met name de zorgvuldigheid te verzorgen rondom de 'toegang' tot de vrijstelling 5 onder A. Wanneer een kind onderwijs zou kunnen volgen, al is het maar een paar uur per week, is een vrijstelling namelijk niet passend. In dat geval zouden onderwijs, gemeenten en zorgpartners gezamenlijk moeten zorgen voor een passend maatwerktraject, waarin het kind zijn recht op onderwijs kan verzilveren, zoals in de vertreknotitie beschreven.

Het afgelopen schooljaar heeft het RBL daarom verschillende acties ondernomen. Ten eerste is met de GGD en de samenwerkingsverbanden het proces rondom de aanvraag van een vrijstelling aangescherpt. Hierbij is de gezamenlijke grondhouding 'nee, tenzij' nog eens benadrukt. Ten tweede houden RBL-consulenten in het vervolg het kind in de caseload, ook na het afgeven van een vrijstelling. Op deze manier kunnen zij vinger aan de pols houden bij de ontwikkeling van het kind en – indien dat passend is – teruggang naar het onderwijs stimuleren.

Doelstelling 3 - Wij dragen bij aan het tegengaan van voortijdig schoolverlaten

3.1 Inleiding: RBL rapporteert in dit jaarverslag op eigen inzet

Bij het tegengaan van voortijdig schoolverlaten werken veel verschillende partijen en mensen samen. Jongeren zijn natuurlijk eerst zelf verantwoordelijk voor hun schoolloopbaan. Ook hun sociale netwerk is een belangrijke factor. Daarnaast hebben docenten, mentoren en begeleiders op school een heel belangrijke rol. Zij hebben dagelijks contact met hun studenten. Door hun inzet, aandacht en inspiratie voorkomen zij voortijdig schooluitval.

Hier bovenop wordt in regionaal verband samengewerkt in het regionale vsv-programma '[Op naar de Finish!](#)'. Hierin werken scholen, gemeenten en het RBL samen om met extra inzet jongeren toch hun diploma te laten halen. Door de verzuimaanpak (zie hoofdstuk 1) en vroegtijdige gesprekken op school, probeert het RBL schooluitval te voorkomen. Als jongeren toch willen of moeten stoppen met hun opleiding, helpen wij hen waar mogelijk naar een andere opleiding. Als een startkwalificatie niet haalbaar blijkt, begeleiden wij jongeren naar een zo passend mogelijk alternatief. Dit kan bijvoorbeeld werk zijn, maar ook hulpverlening of lokale projecten waar jongeren zich verder ontwikkelen. Gemeenten hebben op die manier ook een belangrijke rol bij voortijdig schoolverlaters.

Cijfers over de ontwikkeling van sec het *aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters* wordt jaarlijks door het RBL gerapporteerd in de [vsv-analyse](#) van maart.

In dit jaarverslag rapporteren we over *de inzet* van het RBL op dit thema. Die inzet is er primair op gericht om zoveel mogelijk voortijdig schoolverlaters te bereiken. Dit zijn zowel net uitgevallen jongeren, als jongeren die al langer zonder schoolinschrijving thuis zitten (de zogenaamde 'oud-*vsv*'ers). We trachten zoveel mogelijk jongeren al vóór uitval te bereiken. Als dat niet lukt, dan in ieder geval snel erna. Het doel van het contact is tweeledig:

1. Het belangrijkste is dat we begeleiding aanbieden. Dit houdt in dat onze consultants voortijdig schoolverlaten samen met het netwerk van de jongere op zoek gaan naar mogelijkheden die voor deze jongere passend zijn. Dit kan terugkeer naar onderwijs zijn, maar dat hoeft niet per se. Soms is werk of hulpverlening logischer.
2. 'Bijvangst' is dat we informatie ophalen over waarom jongeren zijn uitgevallen en wat hun huidige dagbesteding is. Deze informatie kan waardevol zijn voor scholen en gemeenten.

In paragraaf 3.2 rapporteren we over onze inzet en resultaten bij 'nieuwe *vsv*'ers', in paragraaf 3.3 doen we datzelfde bij 'oud-*vsv*'ers'. In paragraaf 3.4 staan we stil bij de 'jongeren in kwetsbare positie'. Dit zijn jongeren vanuit het speciaal onderwijs en praktijkonderwijs met uitstroomrichting werk. Sinds 1 januari 2019 heeft het RBL een extra wettelijke verplichting als het gaat om het volgen van deze doelgroep.

Beste allen,

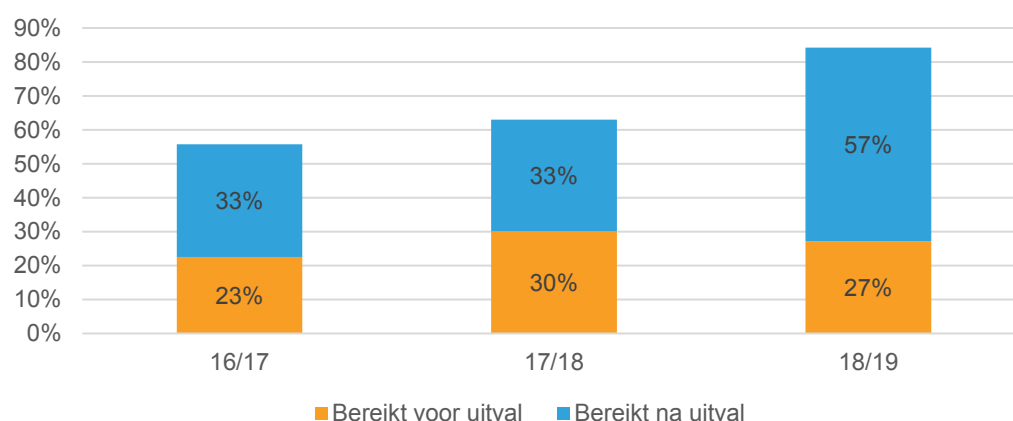
Na een open dag, een meeloop-dag, een aantal gesprekken met de school en een uitgebreide capaciteitentest is L. gisteren toegelaten tot de opleiding Sociaal-maatschappelijke Dienstverlener MBO-4 aan het MBO Rijnland in Leiden. Zij vertelde ons dat zij nog nooit zo'n hoge score hadden meegemaakt. We zijn dus heel erg blij, L. is enthousiast en heeft veel zin om deze opleiding te beginnen. Ik wil iedereen uit de grond van mijn hart bedanken voor de hulp en inzet. Twee jaar geleden had ik niet kunnen bedenken dat het nu zo goed met L. zou gaan. Iedere stap in dit proces is eigenlijk de juiste geweest met hele goede mensen om ons heen. Jullie zullen begrijpen, ik ben een dankbare vader.

3.2 RBL bereikt flink meer nieuwe vsv'ers

In dit jaarverslag definiëren we 'nieuwe vsv'ers' als 'jongeren boven de 18 die ergens in het afgelopen schooljaar 2018/2019 zijn uitgevallen en minimaal een maand als vsv'er bij ons bekend zijn geweest⁴.

Het RBL heeft dit schooljaar 84% van de nieuwe uitvallers bereikt. Dit is fors meer dan de 63% van vorig schooljaar. Dit is het resultaat van meer inspanningen op deze groep.

We bereiken flink meer nieuw vsv'ers Percentage nieuwe vsv'ers bereikt, voor en na uitval

Aandeel jongeren dat we vóór uitval bereiken blijft beperkt

Onze casemanagers proberen altijd zo vroeg mogelijk in het traject betrokken te zijn. Het doel is om elke jongere vóór uitval te spreken, om op deze manier alles op alles te kunnen zetten om uitval te voorkomen. Het contact voor uitval kan op verschillende manieren plaatsvinden. In een verzuimgesprek (zie hoofdstuk 1), een exitgesprek, op verzoek van de jongere zelf, op verzoek van een zorg adviesteam of met 'Forward', een uniek trainingsprogramma dat het RBL samen met mboRijnland aanbiedt.

Vorig schooljaar waren we iets minder betrokken (27%) vóór de daadwerkelijke uitschrijving dan het jaar daarvoor (30%). Vaak worden we nu wel door school geïnformeerd via een warme overdracht, maar spreken we de jongere zelf niet voor de uitschrijving. Hierover zijn daarom afspraken gemaakt met mboRijnland. Deze zijn opgenomen in de nieuwe werkwijze en protocollen van de school.

Onze consulenten voeren geregeld het gesprek met hun opleiding(en) als zij meermaals niet betrokken werden voor uitval. Vanaf dit jaar gaan we per MBO-locatie bijhouden wanneer wij niet betrokken worden. Dit kunnen we dan gestructureerd teruggeven aan de MBO-instellingen en de diverse locaties.

⁴ Deze definitie wijkt af van de door DUO gebruikte definitie. Wanneer jongeren zich na een uitschrijving weer inschrijven tellen ze bij DUO niet langer mee als nieuwe vsv'er. Voor dit jaarverslag horen deze jongeren wél tot de doelgroep (immers juist onze actie kan ervoor zorgen dat de jongeren zich weer inschrijven). Uitgeschreven jongeren onder de 18 tellen voor het RBL in dit jaarverslag niet mee als 'nieuwe vsv'er', maar alleen als absoluut verzuimer. Immers anders zouden deze jongeren dubbel worden geteld. DUO telt deze jongeren wel mee als nieuwe vsv'ers. De DUO cijfers over nieuwe vsv'ers (zoals wij ze ook presenteren in onze vsv-rapportage van maart) zijn daarom niet vergelijkbaar met de cijfers in dit jaarverslag.

Training 'Forward' biedt jongere perspectief

Het RBL biedt samen met mboRijnland het trainingsprogramma [Forward](#) aan. Dit is een intensief oriëntatie- en motivatieprogramma van drie weken voor jongeren die een verkeerde studiekeuze hebben gemaakt. De doelgroep van Forward bestaat uit jongeren die uitgevallen zijn, maar ook jongeren die nog wel student zijn. Het grootste gedeelte van de jongeren die Forward volgden, zat nog op school.

Een aandachtspunt bij de doelstelling om uitvallers vóór uitval te bereiken, is de grote piek van uitschrijvingen vlak voor de zomer. Bij deze groep worden wij vaak niet vooraf betrokken door scholen, mede door de drukte vóór de schoolvakantie. Dit komt ook doordat scholen soms denken dat studenten doorstromen naar een andere opleiding of school. In de praktijk gebeurt dit lang niet altijd.

Ondanks diverse inspanningen vanuit het RBL is het (nog) niet haalbaar om een sluitend overstapsysteem te realiseren, zoals bij de overstap van het VO naar het MBO wel bestaat. Scholen willen graag wachten met deze ontwikkeling, tot de komst van een door de DUO ontwikkelde landelijke voorziening. Het is nog onduidelijk wanneer deze voorziening klaar is.

Fors meer uitvallers bereikt na uitval

Het RBL heeft afgelopen schooljaar 57% van de uitvallers na uitval bereikt, het jaar ervoor was dat nog 33%. Dit komt voornamelijk door een aanpassing van de werkwijze: We benaderen dit jaar alle jongeren die uitvallen, ook de jongeren die nadat ze uitvallen aan het werk gaan. Daarbij hebben we onze eigen inzet geïntensiveerd. We zoeken eerst telefonisch (of whatsapp) contact. Wanneer dit niet lukt gaan we op huisbezoek (bij geen contact doen we na 6 maanden een tweede huisbezoek).

Waarom stoppen jongeren met school?

Een aanzienlijke groep jongeren stopt wegens persoonlijke problemen, bijvoorbeeld in de thuissituatie of door psychische of medische problemen. Een verkeerde studiekeuze is een andere oorzaak waarom jongeren stoppen. Veel jongeren uit deze groep stromen door naar een nieuwe opleiding, maar lang niet iedereen. Liever willen werken dan op school zitten is een reden die steeds belangrijker is geworden. Met name bij BBL-opleidingen heeft dit soms te maken met 'groenpluk'. Bedrijven plukken jongeren weg van school om fulltime bij ze te komen werken. Dit speelt met name in sectoren als de bouw, de logistiek en het groen. Soms speelt ook de kwaliteit van het onderwijs een rol. Zo geven leerlingen aan dat de kwaliteit van de opleiding en de organisatie niet goed is en vinden leerlingen de opleiding niet (meer) interessant. In enkele gevallen kan het niveau van een opleiding ook te hoog of te laag zijn. Mede door de invoering van het [toelatingsrecht](#) stromen soms jongeren op een te hoog niveau in. Vaak speelt er niet één reden waarom jongeren uitvallen, maar is het een combinatie van verschillende factoren.

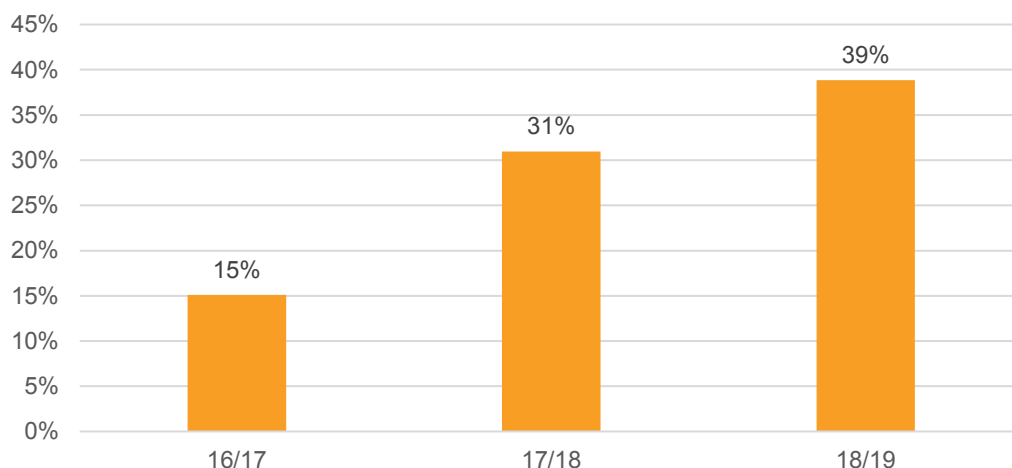
3.3 Aandacht voor eerder uitgevallen jongeren (oud-vsv)

Bij het *terugdringen* van voortijdig schoolverlaten gaat het niet alleen om nieuw uitgevallen jongeren, maar ook om jongeren die al voor dit schooljaar uitvielen. Hierbij focussen wij ons primair op de meest kwetsbare jongeren. Dit zijn jongeren met geen of beperkte verdiensten (verdiensten gemiddeld minder dan 300 euro per maand) en jongeren die geen uitkering ontvangen. Deze groep met zogenaamde 'Suwi status 1 of 2' bellen wij, of we gaan bij hen op huisbezoek (indien we geen telefoonnummer hebben). Het doel is dat we minimaal één keer per jaar contact hebben. Jongeren met een 'grotere' baan (verdiensten gemiddeld meer dan 300 euro per maand) sturen we een brief, waarin we begeleiding aanbieden naar onderwijs, al dan niet in combinatie met werken. Bij jongeren die een uitkering ontvangen heeft de woongemeente van de jongere de regie.

3.3.1 Het RBL bereikt meer oud-vsv'ers

We hebben vanaf 1 januari 2019 een consulent vrij kunnen maken om extra huisbezoeken te doen, bij zowel nieuwe als oude VSV'ers. Dit begint zijn vruchten af te werpen. Bijna vier op de tien van alle oud-vsv'ers in de primaire doelgroep (dit zijn jongeren met geen of weinig werk) werden bereikt. Dit zijn zo'n 500 jongeren.

We bereiken steeds meer oud-vsv'ers Aandeel oud-vsv'ers in doelgroep dat we bereiken

Ondanks de toename is het aandeel relatief laag, vergeleken met de nieuwe vsv'ers. Oud-vsv'ers zijn een moeilijke doelgroep om te bereiken. De school is uit beeld en een telefoonnummer is vaak niet bekend. Veel oud-vsv'ers hebben geen behoefte aan contact. Daarnaast had een groot deel van deze groep maar een beperkte periode in het afgelopen jaar (bijvoorbeeld één maand) geen werk. Als ze weer werk krijgen en we hebben ze nog niet bereikt, verdwijnen ze de volgende maand uit onze caseload zonder dat we contact hebben gehad.

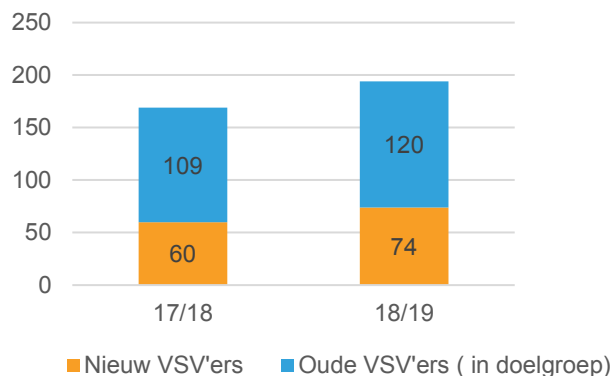
3.3.2 Het RBL neemt iets meer jongeren in begeleiding

Wanneer we jongeren bereiken (zowel nieuwe als oude vsv'ers), bieden we begeleiding aan. Het aantal begeleidingstrajecten is vorig jaar licht toegenomen, ten opzichte van het jaar ervoor.

Tijdens de begeleiding gaat de consulent samen met de jongeren en zijn netwerk op zoek naar passende mogelijkheden. Het doel van de begeleiding verschilt echter. Vaak is dit terugkeer naar onderwijs, maar dat hoeft niet per se. Soms is werk of hulpverlening logischer. De begeleiding bestaat meestal uit een aantal gesprekken, waarbij vaak gekeken wordt naar hulpaanbod van andere organisaties. Om beter op het lokale veld aan te kunnen sluiten, heeft elke gemeente een vaste consulent die de huisbezoeken uitvoert en ook contactpersoon is voor de betreffende gemeente. De consulent sluit dan ook geregeld aan in lokale wijk-, zorg- of jongeren-overleggen. Een ander middel om het aanbod beter in beeld te krijgen en te houden, is de digitale sociale kaart. Het RBL heeft, in samenwerking met 'Ons Platform', het aanbod voor professionals in en rond scholen toegankelijk gemaakt. De sociale kaart is te vinden op www.socialekaarthr.nl

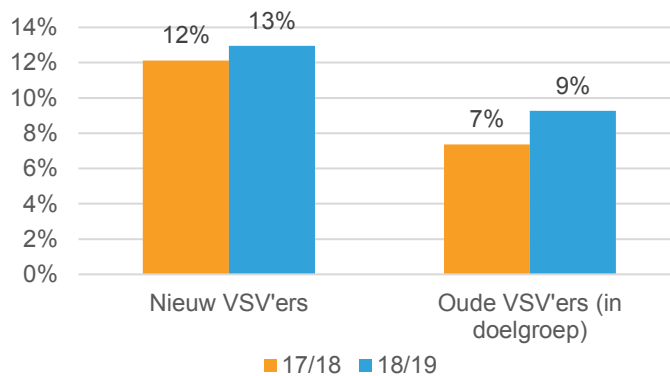
Aantal begeleidingstrajecten neemt licht toe...

Aantal vsv'ers dat begeleid is, per jaar

... maar deel van jongeren dat begeleiding wil blijft beperkt

Aandeel vsv'ers dat begeleid is, per jaar

Ondanks de lichte toename blijft het aandeel bereikte jongeren dat wij in begeleiding nemen zeer beperkt. Jongeren houden het vaak af. Bij nieuwe vsv'ers merken we bovendien dat MBO-instellingen zelf meer begeleiding bieden bij het vinden van een andere opleiding. Ook de in maart 2018 gestarte vsv-maatregel Topklas speelt hierop in.

Veel vsv'ers zijn door de goede arbeidsmarkt aan het werk en ontwikkelen zich hierin verder. Ze hebben geen behoefte aan begeleiding. Er blijft echter een groep over met een grote afstand tot werk en onderwijs. Zij werken niet of nauwelijks. Soms heeft dit ook persoonlijke oorzaken, zoals medische of psychische problemen. Deze groep wordt gelukkig wel kleiner.

Hoi Annemarie

We denken dat C. nu zijn richting gevonden heeft. Wel blijven we hem natuurlijk motiveren om verder te leren, want er zit veel meer in C., denken wij. Ik heb ons mailverkeer net met C. doorgenomen, en vond het heel fijn dat je aandacht aan hem besteedt. Nogmaals veel dank hiervoor; stellen we echt op prijs. Op vakantie vertelde ik nog het verhaal aan een buurman over hoe je zo positief/opbouwend omgegaan bent met C.

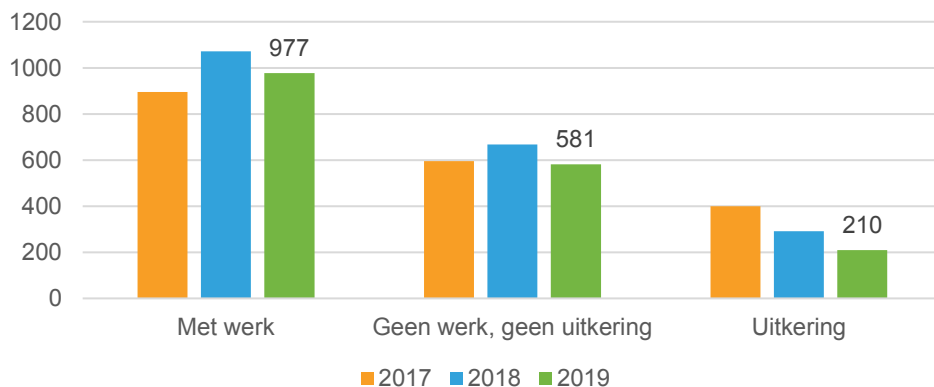
Groeten en een fijne dag,

A. (moeder)

3.3.3. Aantal vsv'ers zonder werk daalt in vrijwel elke gemeente

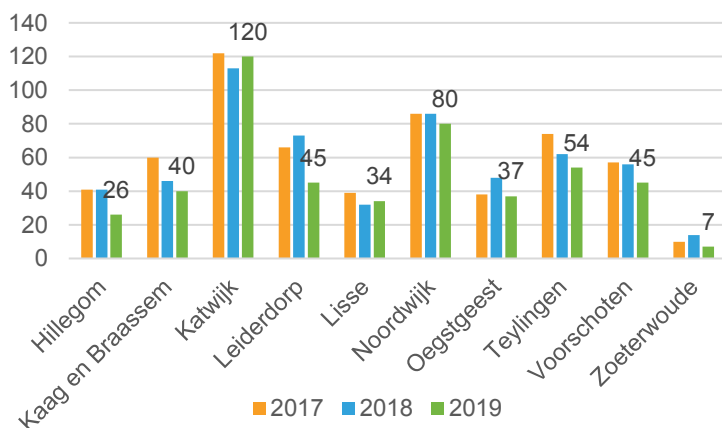
Het totaal aantal oud-vsv'ers in onze regio op de peildatum 31 juli is met ruim 250 jongeren afgenomen. Er zijn dus meer oud-vsv'ers verhuisd of 23 geworden, dan er nieuw zijn bijgekomen. Binnen deze groep is met name het aantal jongeren in de uitkering spectaculair gedaald: van 400 in juli 2017 tot ruim 200 nu. De economische situatie speelt hier vanzelfsprekend een belangrijke rol bij deze positieve ontwikkeling.

Steeds minder oud vsv'ers met uitkering Oud-vsv'ers naar status, per jaar (peildatum 31 juli)

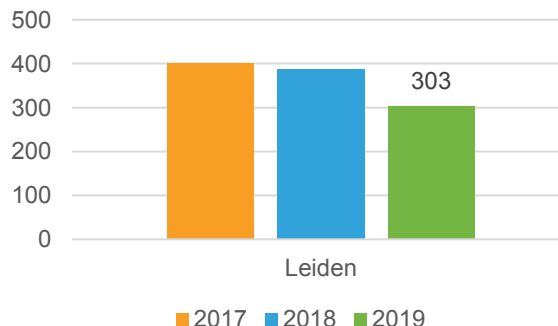

Het aantal 'problematische' oud vsv'ers (geen werk, geen onderwijs, al dan niet met uitkering) is vrijwel in alle gemeenten gedaald. Katwijk is één van de uitzonderingen, maar hier ligt het aantal al op een zeer laag niveau – afgezet tegen de grootte van de populatie.⁵

In meeste gemeenten daalt aantal oud vsv'ers zonder werk (1) Aantal oud vsv'ers zonder werk

In meeste gemeenten daalt aantal oud vsv'ers zonder werk (2) Aantal oud vsv'ers zonder werk

⁵ Leiden is als gevolg van haar schaalgrootte apart weergegeven. Wanneer Leiden in dezelfde grafiek zou worden getoond, zouden de staven van de andere gemeente onleesbaar worden.

3.4 RBL gaat aan de slag met ‘Jongeren in een kwetsbare positie’

Vanaf 1 januari 2019 heeft het RBL een nieuwe wettelijke taak: het volgen van ‘jongeren in een kwetsbare positie’ en daarbij de juiste organisatie inschakelen. ‘Jongeren in een kwetsbare positie’ zijn uitstromende jongeren afkomstig van het Praktijk- en speciaal onderwijs, de Entree en vmbo-basis. Voor het RBL betekent dit dat ook jongeren die na het verlaten van het praktijkonderwijs (PrO) en het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) doorstromen naar werk of dagbesteding tot onze doelgroep gaan behoren. Deze groep is niet kwalificatie-plichtig en viel daarom eerder niet binnen de taak van het RBL. Uit landelijk onderzoek bleek echter dat, ondanks de inspanningen van scholen en gemeenten, jongeren soms buiten beeld raakten⁶. Dit was de aanleiding voor het ministerie van OC&W om RMC de taak te geven deze groep blijvend te volgen. In onze regio bestaat de nieuwe doelgroep jaarlijks uit ongeveer 150 nieuwe uitstromers.

Wat kenmerkt deze groep?

Een deel van de leerlingen van het PrO en VSO is niet in staat om door te stromen naar het MBO. Dit kan bijvoorbeeld te maken hebben met hun cognitieve vermogen of een psychische of lichamelijke beperking. Deze jongeren worden door scholen en gemeenten begeleid naar werk of een vorm van dagbesteding. Ze kunnen aanspraak maken op begeleiding vanuit gemeenten doordat zij in het doelgroepenregister staan.

Wat doet het RBL?

Het RBL kan door middel van datakoppelingen informatie krijgen over woonplaats, onderwijsinschrijving en werk-status (SUWI-informatie). Als hieruit blijkt dat een jongere geen werk of uitkering heeft, neemt het RBL contact op met de oude PrO of VSO school voor extra informatie. Vervolgens neemt de school of het RBL contact op met de jongere. Dit kan telefonisch, maar meestal is dit via een huisbezoek. Het doel is tweeledig: nagaan wat de situatie is en de jongere begeleiden naar de juiste organisatie. Hiervoor maakt de consulent van het RBL vaak gebruik van de oude school, de gemeente en hulpverlening.

Om preventiever te werken sluit het RBL sinds januari 2019 ook aan bij uitstroom-overleggen op de PrO en VSO-scholen, waardoor eventuele knelpunten in de doorlopende lijn eerder zichtbaar worden. Het RBL heeft afgelopen maanden het werkproces verder ontwikkeld, dit wordt momenteel in de ICT-architectuur verwerkt. Hierdoor kunnen we volgend jaarverslag rapporteren over acties voor deze nieuwe doelgroep.

Wat doet het RBL met knelpunten?

Jongeren in een kwetsbare positie hebben vaak te maken met alle aspecten van het sociaal domein: (passend) onderwijs, jeugdhulp, WMO en begeleid werk. Door data-analyse en de huisbezoeken constateert het RBL soms structurele knelpunten in de doorlopende lijn van school naar werk. Het RBL signaleert deze knelpunten bij de relevante partij(en) en initieert waar nodig actie. Een voorbeeld hiervan is het schakeljaar VSO-MBO voor jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum, dat mede door het RBL tot stand is gekomen:

⁶ OCW (15-2-2016) Kamerbrief over vervolg succesvolle aanpak voortijdig schoolverlaten, p. 3.

Eerste schakeljaar werpt z'n vruchten af

Voor jongeren met een stoornis in het autistisch spectrum is de overstap van het voortgezet onderwijs naar het MBO soms net een maatje te groot. Cognitief zouden zij een vervolgopleiding aan kunnen, maar op andere vlakken moeten zij zich nog meer ontwikkelen. Gebeurt dat niet, dan dreigen zij uit te vallen. Dat zou jammer zijn, want met wat extra ondersteuning liggen er voor deze doelgroep wel degelijk kansen in het verschiet. De Schakelklas, die vorig schooljaar van start ging, is een overbruggingsjaar waarin extra vaardigheden worden bijgebracht.

Corine Sengers stond afgelopen jaar voor de Schakelklas, een groep van twaalf studenten. 'Een intensief, maar succesvol jaar', omschrijft zij, 'want tien jongeren vonden hun weg naar een reguliere vervolgopleiding, één ging naar het REA-college en één vond een baan. Het grote voordeel van het Schakeljaar is dat er in dit jaar niet zoveel moet. Alle jongeren komen voort uit het Speciaal Onderwijs. Het behalen van hun middelbareschooldiploma, zorgde bij hen – en hun ouders – vaak voor de nodige stress. In het Schakeljaar werken ze in relatieve rust aan vaardigheden die ze nog nodig hebben voor een vervolgopleiding.'

Jac Linnemann zat in het eerste Schakeljaar. Hij blikt positief terug op het vorig schooljaar. 'Al voordat ik mijn havodiploma haalde, was het duidelijk dat de overstap naar een hbo-opleiding voor mij te lastig was', vertelt hij. 'Ik wil heel graag de opleiding bio-informatica volgen aan de Hogeschool Leiden. Maar ik heb moeite met het schrijven van lange teksten, het volgen van plannings en zelfstandig werken, op vrije momenten en thuis. Het afgelopen jaar trainde ik daarop, met hulp van Corine en een plus-student. Door de individuele begeleiding en veel oefenen leerde ik veel. Ik kwam ook tot het inzicht dat een hbo-opleiding op dit moment nog geen goede keuze voor mij is. Het is beter dat ik een paar tussenstapjes maak. Dit jaar startte ik daarom bij het Middelbare Laboratorium Onderwijs. En dat bevalt goed, maar bio-informatica blijft wel de stip aan de horizon.'

Het Schakeljaar is een initiatief van mboRijnland, drie samenwerkingsverbanden VO en het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland. Volgens Klaas Kuin, teamleider bij mboRijnland, voorziet de klas in een groeiende behoefte. 'Voor leerlingen uit het speciaal onderwijs – waar ze in kleinschalige setting les volgen – is de overstap naar reguliere vervolgopleidingen te overweldigend. Een extra voorbereidend jaar levert hen veel op. En dat tegen een relatief lage investering van 60.000 euro voor twaalf leerlingen per jaar. De maatschappelijke kosten voor jongeren die uit het onderwijs vallen, liggen vele malen hoger. In Nederland zijn we pionier met het Schakeljaar. Vanuit verschillende hoeken worden onze prestaties dan ook nauwlettend in de gaten gehouden. De overeenkomst voor het Schakeljaar geldt vooralsnog voor drie jaar. Ik hoop niet alleen dat we hier een vervolg aan kunnen geven, maar ook uitbreiden naar andere doelgroepen, zoals jongeren met zware ADHD of depressieve klachten.'